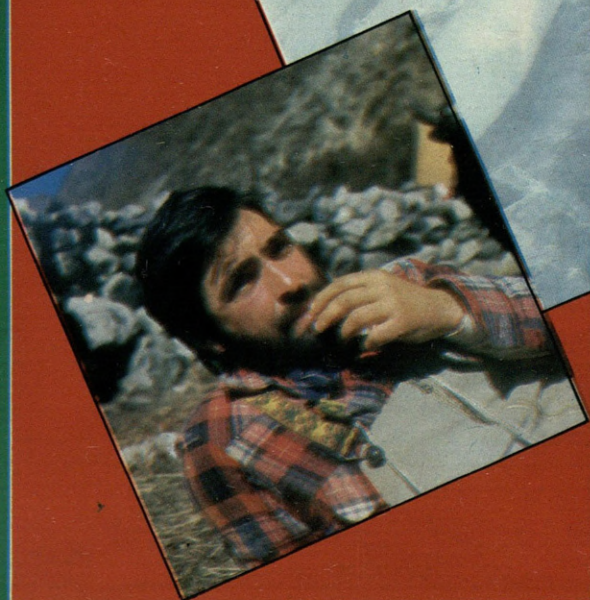
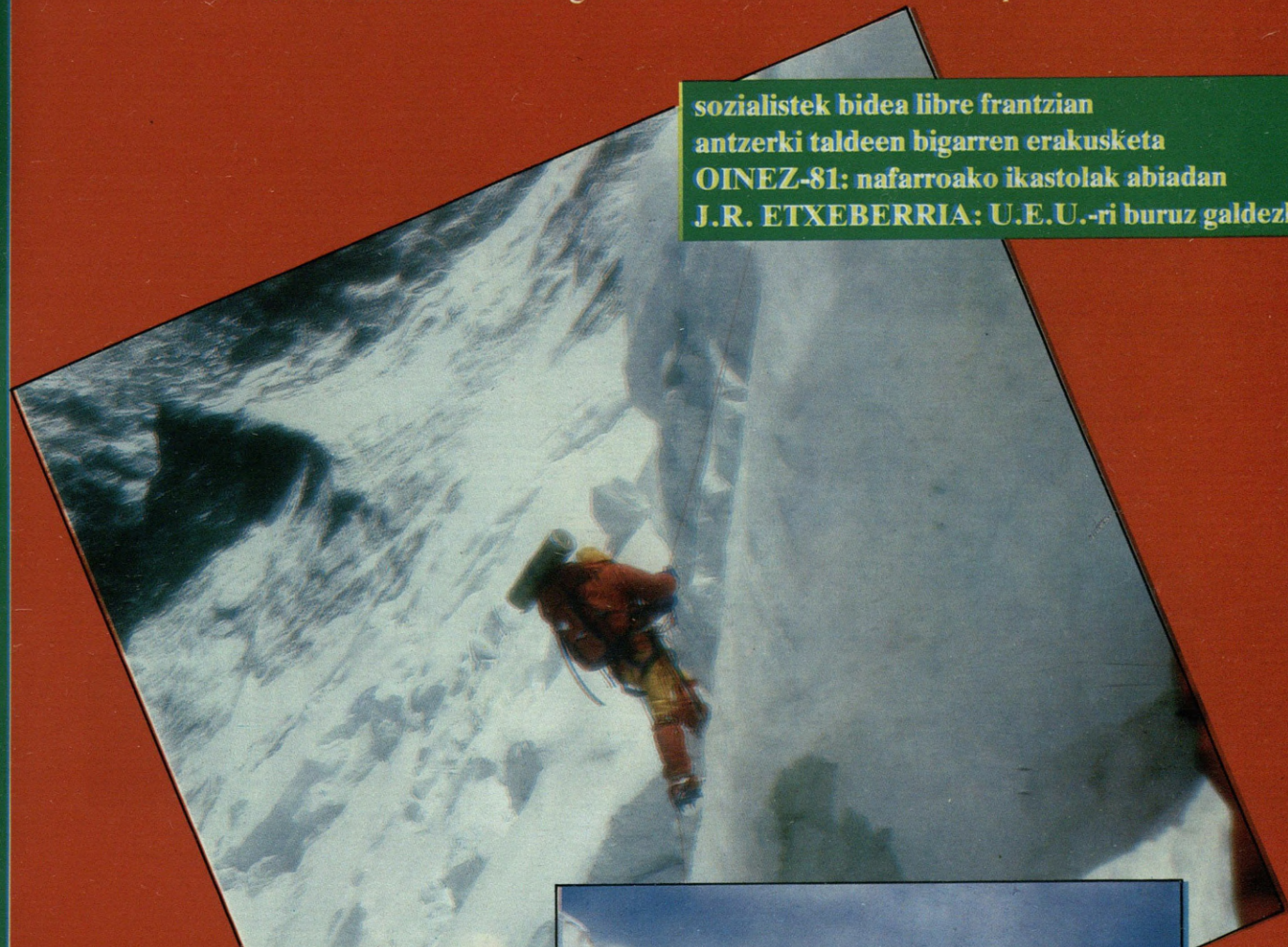

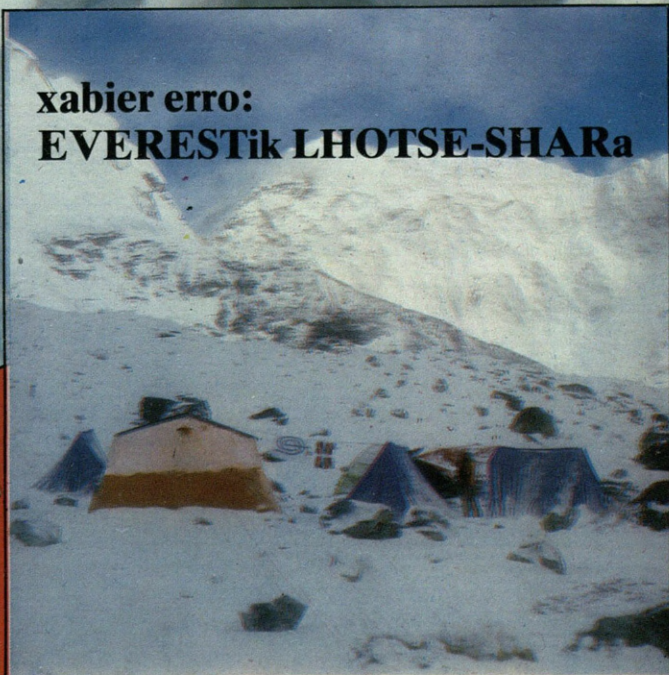
ARGIA

1981-Ekaina 28-XLIV garren urtea 915 zenbakia 75 pezta

sozialistek bidea libre frantzian
antzerki taldeen bigarren erakusketa
OINEZ-81: nafarroako ikastolak abiadan
J.R. ETXEBERRIA: U.E.U.-ri buruz galdezka

xabier erro:
EVERESTik LHOTSE-SHARa

Caja Laboralak hilabete honetan 95.882 bulego ideki ditu Xabier Egiarentzako.

Ameriketan 52.097.
Europar eta Oriente
Medioan 26.855. Asian eta
Pazifikoan 16.930.

VISA Euskalduna erakustea
nahikoa duzu, guztiotan esku-
dirua lor dezazun.

Gainera, era guztietako
3.000.000 saltokitan balia
dezakezu behar duzuna erosiz.

- Janari-edariak.
- Etxerako behar duzuna.
- Auto konponketak.
- Boutiquis.
- Oinetakotokiak.
- Ostatuak.
- Autoeskolak.
- Jatetxeak etab.

Xabier Egiaren emaztea lasai dago hilaren azkenerako.

Etxeko ekonomia egoki
gestionatu eta administratu
bait du.

● Txartel jabeak aurreko
hilabetean egindako gastuen
kontu-laburpenaren bidez, edo
-ta txartelaz balia daiteken
beste edonork egindakoak ere
kontutan hartuz.

- Hilabete batean erosi eta hurrengoan ordainduz.
- Ordainketak 15 edo 50 egun atzeratuz, inolako interesik
gabe eta dohan.
- Hestualdink gabe, etxeko kontuak erraz eta argi egiten
bait ditu.

Xabier Egia lasai dabil Manhattan-en.

Izan ere, VISA Euskaldunak
horrelaxe babesten du.

- Eta Neuw York-en dabil,
sakelean dirurik gabe.
- Diru-trukatzeaz kezkatzeke.
- Erosi, ordaindu, eta alokatu
ere, sinadura batez egiten du
soilik.

- VISA Euskalduna miresgarria ohostu edo galduz gero, kontu
ematea nahikoa du inolako erantzukizunik izan ez dezan.
- Horregatik, ez die beldurrik kalelapurrei, folklore hiritar honen
giroan. Eta "Guys and Dolls" eko ganster-antzeslariak teatroan
bezelaxe dibertitzen dute. Bai bait daki ez diezaioketela
ohostu ezer.

Zu eta ni bezalako bezeroentzat

VISA Euskalduna Txartela.

BEHAR DUZUNERO ETA MUNDU GUZTIAN. DIRUAREN PAREKO.

Lan Kide Aurrezkiko Bulegoetan eska ezazu.

Duela zenbait hilabete inork ez luke burua apostatuko, baina azken asteotako prebisioak betez, **FRANTZIAKO HAUTESKUNDEETAN Alderdi Sozialista** atera da garaile. Garaile eta nabarmenki gainera. Garai berri bat ireki da gure interesekin derrigorrez hain lotuta dagoen herrialdean.

9.0r.

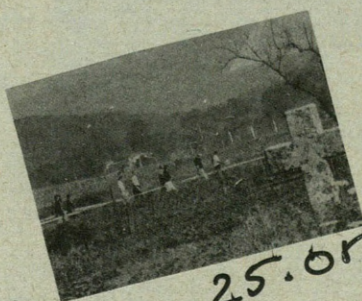

17.0r.

EVERESTaren gailurra iritsi zuten, eta beren egarri ezinase horri amore emanaz, **LOTSE-SHAR** izenekoaren bila joan ziren. Arkitu, arkitu zuten, baina nahiz eta tontorrera ez iritsi exitoaren zaporeaz itzuli ziren. Hauek dira: Kike de Pablos, Joxe Urbieta «Takolo», Martin Zabaleta eta **XABIER ERRO**. Azken honekin izan dugu elkarritzeta, eta horren frutua da orrialdeotan arki daitekeena.

Langile amorratua dugu **J.R. ETXEBERRIA**. Euskalgintzan jo eta ke dabilena. Hala ere, beti arkitzen ditu ordu pare bat lagunekin betetzeko, eta guk egindako eskaerari zintzoki erantzun digu, **UEUri buruz, galdezka** izeneko artikulua.

23.0r

25.0r

Gipuzkoan **KILOMETROAK** eta Bizkaian **IBILALDIA** egiten den bezala, aurrean antolatuta dute **Nafarroan OINEZ 81**. Espero bezain arrakasta handiaz ospatu da, alde batetik arnasa hartzeko posibilitatea eman digularik.

Euskal Herriko herri eta hiriburu batzuetan eskaini berria da **ANTZERKI TALDEEN II. ERAKUSKETA**, bertatik hemen diharduten ia talde guztiak pasa direla. **Mikel Antzak** eskaintzen digu lehenengo bi taldeen erreseina.

27.0r

ARGIA

jabea: Zeruko Argia Koperatiba

Zuzendari kazetaria: Koldo San Julián

Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Joxe Mari Ostolaza, Artaso.

Idazleak: K. Argiñano, «Astema», Balere Bakaikoa, «Beltza», Rafael Castellano, Carlos Donoso, Xabier Etxaniz, Jin Garrido, Mikel Hernán-

dez Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julen Kalzada, Txema Larrea, Pello Lizarralde, «Mendiaga», «Murumendi», Mikel Nabarro, Xabier Portugal, Koldo San Julián, Joseba Sarrionandia, **TITIRITEROAK** (Enrike Amonarriz, Mikel Anza, El Bachiller Zalakain, Jokin Ansorena, Teresita Irastortza, Mikel Etxebeste, Josu Landa, Iñaki Uria), «Txillar-degi», Jon Urrujulegi, «Xinaberri», Jesus Maria Zalakain.

Marraskilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Cote, Tororo, Rotu.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki ugarteburu, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Ostolaza.

Moldiztegiak: Ortzadar Laborategia, Semi, Ernio.

D.L.: 80-1963

Helbidea: ARGIA Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea. DONOSTIA-12

Telefonoa: 427786

HARPIDE SARIA

Barruan	2.500 pta.
Estatutik kanpo	3.500 pta.
Airez	5.400 pta.
Ale bakarra	75 Pta.

aste Giroa

LIBURUAK

XENPELAR BERTSOLARIA, Antonio Zavala; Auspoa liburutegia, 412 or., 800 pta.

Auspoa Liburutegia 147. zenbakitik doanean, Antonio Zavala ba dirudi aspaldian agortutakoak berriro argitaratzeari ekin diola, oraingo honetan duela 13 urte kaleratu zen «Xenpelar bertsolaria» izeneko eskaintzen digularik. Benetan harritu gaitu, ez bait da oso normala izaten horrelakorik suertatzea. Ez dakigu, gainera, zergatik aukeratu duen liburu hau berargitaratzeko. Agian Iparragirri dedikatutako urtea delako, eta kasu horretan benetan ideia bizkorra eta xelebrea litzateke, aski ezaguna da eta bion artean zegona «adiskidetasun» bertsolaria. hala ere, eta txantxetakoak bazterrera, ez da inola ere liburu makala itxura berdea duen liburu hau, eta bertsozaleek azkar mugitu beharko dute, bigarren argitaldi hau buka dadin baino lehen alerik eskuratu nahi badute.

ORERETA IZENAREN ALDE, Elkarren artean; 153 or., 350 pta.

Ez dakigu nork burutu duen liburu gisa aurkezten den lan hau, baina den denari txaloak bidali behar zaizkio egin duen lan borobil eta zehatzarengatik. Esan dezagun liburuaen haria zera dela: gaur egun «Errenderia» den herri-rako «Orereta» izena errebidikatzea. Eta esknera hori bidetzeko dela ziurtatzeko liburu irakurri besterik ez dago. Era guztietako arrazoimek baieztatzen dute tesisa: historikoa baitez ere, baina jakintsuen eritziez lagundurik beti. Argudio guztiak liburuaren ageri dira, ordentatuta eta argiak. Guztiz gomendagarria gaik kilitan jartzen duen edonorentzat. Hitzazurra Txillardegi egina duzue.

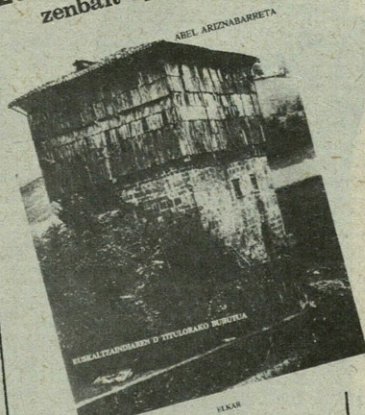
EUSKAL HISTORIA, ZENBIAT APUNTE, Abel Arizna-barreta; Elkar argitaletxea, 81 or., 300 pta.

Duela gutxi aldatu da «D» titulorako egitaraua, eta sartu diren gai berrien artean Euskal Herriko historia dago. Hain zuzen ere, helburu horretarako burutua izan da honako liburu hau. Folio tamainan aurkezturikoa, eta apunteen kutsua darriona. Alperrikakoa litzateke mamia deskribatzea, gutxi gora behera historiako liburu batek zer dakarren, jende guztiak dakielako. Dena den, itxura guztiek diotenez, montaita komertzial bat besterik ez da izango, batez ere gai horretaz berataz dauden liburu piloak kontutan hartzen badugu.

23, Elkarren artean; Hordago argitaletxea, 386 or.,

Aspaldi kaleratua dugu «21» izeneko, eta horren atzetik, inparren sortilegio harrigarri bati jarraitu nahian edo, «23»a etorri zaigu, itxuraz eta presentazioz bere aurrekoa bezain dotore eta garestia. Gaurkoan idazleak ez dira inondik ere 23, 38 baizik, eta arki daitzekoen lanak oro literarioak izan ez ezik, oso desberdinak dira beraien artean. Denetarik dago, eta ba dirudi beren artean orijinaltasunezko norgehiagokaren bat dagoela. Horrek ez du esan nahi irakurtezin gertatzen denik, kontrakoa baizik. Liburu honetan barietateak irakurtzeko atsegina ematen du. Lanak erdaraz eta euskaraz ageri dira, azken honetaz eta ohiturari segituaz askoz urriago direlarik (ohiturarena zoritxarrez jakina).

EUSKAL HISTORIA
zenbait apunte

OTOIZLARI 100

ALDIZKARIAK

OTOIZLARI, 100. zenbakia, 1981ko maiatza.

Erljiozko euskal aldizkari honek urtemuga beneragarri bat iritsi du: 100. zenbakia. Ez da lorpen makala. Gainera, ia ia inor erreparatu gabe, isilean hainbat urtetan ihardun ondoren, gailur estimagarri hortetara heldu da. lehen esana dugu erlijiozkoa dela, eta ongi esana, halaxe bait da. Egia esan, ez dakigu nor den aldizkari honen motore, bertan ez bait du izen ikipintzen, baina jakin ba dakigu Iratzeder olerkari mistiko nazionala hortxe nonbait dabilela. Gutxi gora behera urtean lau ateratzen dituzte, eta orrialdeotan zehar, otoitzak, kantak, berriak eta irakaspenak barreiatuak ageri dira.

ORERETA
izenaren alde

FOR LA RECUPERACION
DEL ROMAN DE
ORERETA

23

Hordago

25

ekaina 28
uztaila 5

DISKAK

LAJA ETA LANDAKANDA, IZ diskaetxea, 600 pta.

Joan den astean Azkoitiko taberna batetan aurkeztu zen trikitilari famatu hauen azken elepea, eta honekin LAJAK hirugarrena egiten du, eta LANDAKANDAK bigarrena. Ohizko bideari jarraitzen zaizkio biak, honelako musikari dagokionez, eta ia segurua dute arrakasta. Aurreko disketan jasotakoa bezain bero eta zabala, norbaitek oraindik ez badaki ere, herri honetako diskaetxeak trikitixa eta betsolarien diskek eta kasetek ematen duten diruaz bizi bait dira.

I HARDUNAK

BERTSOLARITZA IRAKASKUNTZAN (IKASTAROA). Bertsolaritza orain arte euskal irakaskuntzatik baztertua egon da eta beronen programaziorik eza, eta ondorioz informazio eta are gehiago praktika hutsuneak nabarmenak dira. Hutsune hori neurri batetan bederen bete nahian, Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak antoaltu du «bertsolaritza irakaskuntzan» izeneko ikastaroa, Euski Jaurilaritzaren babesarekin. Tokia Zarauzko «Monte-Albertia» ikastetxea izango da eta egunak Uztailaren 13tik 18 arte. Denetara, kostoa (matrikula eta egunkoa), 4.500 pta. izango da, eta izena emateko Uztailaren 8 aurretik, G.I.E.ko bulegoan. Tf. noa: (943) 45 40 88-45 43 88. Ikastaroak hiru zati izango ditu: 1.—Bertsolaritzazko oinarrizko kontzeptuak; 2.—Bertsolaritza nola txertatu irakaskuntzan; eta 3.—Bertsolaritza ezagutzeko eta bertsosazletzeko hitzaldiak, bertso-saioz osaturik.

MOVIMIENTO COOPERATIVO DE ESCUELA POPULAR
COLABORACION
COLABORACIÓN COLABORA ELKAR LANEAN

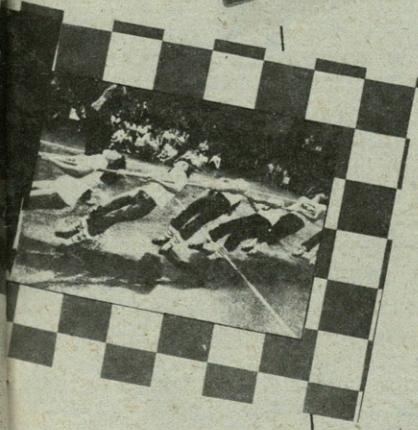

COOPERACION, 27 zenbakia, 125 pta.

Pedagogiazkoa duzue aldizkari hau, eta bere kaleratzea bultzatzen duena Granadan kokatutako kolektibo bat da: «Movimiento cooperativo de escuela popular» delakoa. Urtean sei zenbaki ateratzen dituzte, ziur aski arkitzea zaila izango denez, honetara jo dezakete interesatuok: Granadako 2.085 posta sailera. Maisuek eta maistrek berek egingutako aldizkaria da, eta zenbaki honetan konkretuki ia ale guztia betetzen duen monografia bat dakar: GLOBALIZAZIOA gaiari buruzkoa. Horretatik aparte, Maria Rosa Pettirekin elkarriketa bat ere dago. oso sakonki tratatua monografia; benetan horretaz arduratutako pertsonentzat.

ETA KITTO! 1. zenbakia, 100 pezeta.

Donostiako gazte talde batek ateratzen du aldizkari hau, eta hiri bizitzari dago dedikatuta batik bat. Beren ahotsetan, «gu, hiriko bizitza ofizialean agertzen ez den beste aurpegi ezartzen gara; dendako eta tabernako komentarioetan zin egiten duen aurpegian. (...) Geure buruak eta gauzak adierazi nahi izate honetan, taldearen onda berdinean jartzea behar dugu, giza-taldearen errebeldiak ematen duen indar berezi horrekin sintonizatuz. Beraz, eta ikus dezakezuenez, nahiko ideia orijinal eta interesgarria. Donostiar guztien (sintonia berdinean dabilzen behintzat) bultzada merezi duen proiektua.

txakolin eguna eta karramarroak

Nahiko lasaitasun eman digu Karlos Donosok bere «baso-emaizta eta landare jangarriak» lan interesgarriekin asteoro-asteoro papera betetzen ibiltzen gineno. Lasaia hartu ahal izango dugu orain lana. Asteoro betetzea kostatzen zaigula, hama-bosteoro egitea ere ez zaigu xamurra egingo.

Hala ere, aurrera.

Zarautzen, Ekainak hogezi tuela, larunbata, oso jai berezi eta polita ospatu zen: **txakolin eguna**. Errioxa aldean ardo eguna ospatzen dute aspalditik, baina txakolinari ez zitzaion ardoari ematen zitzaion ohorea ematen. Aurten egoera hori zuzendu behar zelakoan, aurten hasi eta hemendik aurrera urteoro ospatuko den jaia antolatu zen.

Egun batez eta herriko plazan txakolina dohan. Han joan ziren, han, txakolin litro pila. Ordu erditxo batetan bost mila ontzi edan ziren. Halakoa zen han bildu zen jendetza. Izugarritzko exitoa izan zuen festak.

Giro oso jatorra, trikitixa eta txarangak giroa alaituz ibili zirelarik, herriko ostatariek jaki eta pintxoak eskaintzen zituztelarik, urrats sendoa eman du haseratik festa jator honek.

Festa osatzeko eta baserritarrei ere behar adinak ohorea egitearren, barazki eta loren sariaketa antolatu zen. Sariak kantitatez, kalitatez eta osasun aldetik aztertzen zirelarik, saria ematerakoan. Ezin gara kexatu gure lurralde hauetako barazkiekin, ez eta horiek lantzen dituzten baserritarrekin. Bikaina hauen lana. Herri guztiaren laguntza behar lukete kalitatez lan egin eta, honelako barazkiak hazten jarrai daitezen. Eta hemen ikusten ditugu lan hori behar bezala ordaindu beharrean, pezeta gora pezeta behera eztabaidan.

Aipatu beharreko detaileak ere izan zen jai honetan, sari berezi bat, produktu berezi edo arraroei eman zitzaiena; eta hau Zarautzen bertan laranjak eta limoiak hazten dituen asturiano bati eman zitzaion. Hala bada, jan daitezke Zarauzko laranja eta limoiak. To!

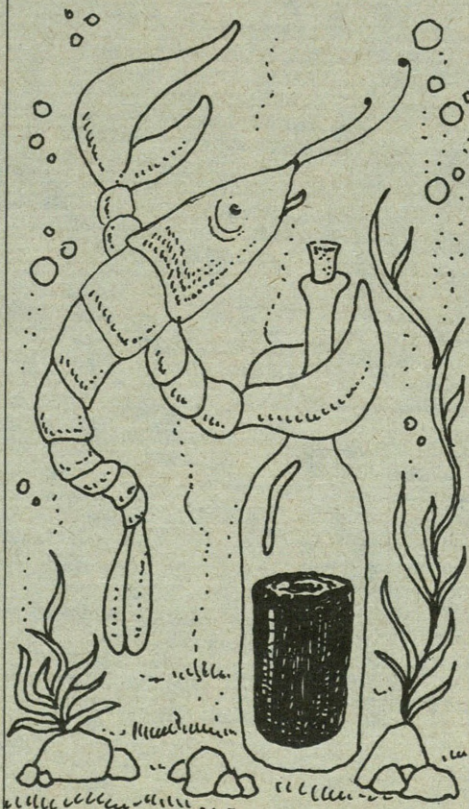
karramarroak

Karramarroak, ba dakizue noski, itsasokoak edo errekaokoak izan daitezke. Errekakoei buruz jarriko dugu zerbait.

Gaur egun, erreken zikintzea dela medio, gero eta gutxiago arkitzen da hamar hanketako makruru hau. Karramarroak ondo oxijenatu dadin ur oso garbiak behar ditu. Errekakoa da bere haragi zurien kalitatearengatik onena. Freskoak direla jakiteko isatsa besterik ez da begiratu behar. Isatsa biribildua baldin badu freskoa da eta zabaldua baldin badu, ez.

Egosterakoan gorri gorria jarriko zaizue, lotsaturiko arpegien antzo.

Hona hemen karramarroekin presta dezakezen errezeta bat.

karramarro krema

Sei pertsonarentzat presta itzazue: arrain buru bat (legatzarena, lupiarena; arrain txikia baldin bada, bat baino gehiago), lau dozena karramarro, 500 gramu tomate, tipula erdi bat, ehun gramu azanario, baratzuri piska bat, olio, irina, ardo zuri ontzi txiki bat, kognak bi kopa, nahi bada piper mina, eta piper hautsa eta gatza.

Alde batetatik arrain burua egosi litro eta erdi uretan. Bestetik karramarroak, oraindik bizirik daudela, isatsak kentzen zaizkie. Gorputzak beste ontzi batetan gordeaz.

Prejitu bestetik tipula eta azanarioak, ondo ondo txikituta hamar goilarakada oliorekin. Baratzuria ere olio piska batekin prejitu eta bota hotetara tomatea, hau hoge minutuz egosten utziz ontzixko batetan.

Azanarioa eta tipula prejituta daudenean bota bertara karramarroen gorputz eta hankak, txiki txiki eginda. Eta kazuela hori su bizian jarri. Hiru minutu geroago kognak bota eta su eman. Sua itzaltzen denean hamabi bat goilarekada irin bota eta ondo nahastu. Bi bat minutu geroago gatza, piper hautsa eta nahi bada piper mina ere bota. Arrain burua egosten eduki dugun ura ere bota eta irekiten egon dadila mantso jirabiratzan dugun bitartean.

Bi goilarekada olio berotu ontzixko batetan eta bota karramarro isatsak, ardo zuriarekin. Ontzixkoa estali eta bost minutu geroago isats azala eta haragia banatu. Azala eta ardo zuria irekiten dugun kremari bota tomatea ere orain botatzen dela. Isats haragia beste plater batetan uzten da. Txino batetatik irabaitu krema eta berriz ere irekin.

Mahainera ateratzeko orduan, isats haragia eta arrain buruko haragia garbiturik ipini ontzi batetan, gainetik krema isurtzen dugularik. Listo.

K. ARGUIÑANO

baso emaitza eta landare janjarriak

mazpilondoa

(*Sorbus domestica*)

Gazt. × jerbal, serbal; cat. × server; gal. × serveira; fr. × cormier

Mazpillak 2 eta 4 cm. arteko frutu bat dira, halako madari txikitsu batzuren antzekoak. Lehengoz orlegiak gero gorritsuak eta puntuekin eta gero heldu ondoren marroiak direnean jan ahal dira. Nahiz eta usteldua egotearen itxura eman, aurkitzen badi-tuk perjuizio lelotxoak ahaz itzak eta dastatu. Mazpilak ezagutzen dituen jende askok goratu eta bildu egiten ditu. Batzuk mazpilez sagardo mota bat egiten dute edo kontserbak. Bestela jauzten direnez, naturalki ere gozoak eta osasuntsuak dira. Madari txiki hauek azido sorbiko, maliko eta galiko asko daukate. Mazpilondoa betidanik gure arbasoei jateko bat eman die. Gaur dauden mazpilondo batzu baserritarrek arantzazuri baten gainetik txertatutakoak dira edo beraz, bakarrik sortutakoak. 20 metrotaraino era hazten da. Hostoak pinnadak, lizarrarenak bezela, ditu. Loreak taldezka eta orlegi argitsu margoak ernetzen dira.

udalatxa (*sorbus domestica*)

Gazt. × serbal de cazadores, serbellón, serbal silvestre; gall. × tramazeira, cornogodinho, serveira dosopassarinho; catalá: moixer de guilla, server de bosc; fr. × sorbier des oiseleurs

Udalatxa mazpilondoaren lehengusu bat da, begiei eta gorputzari alimentua ematen dienak. Aurrekoaren ondoan errez bereiztenda, zeren eta honek zoratzen gaitu dauzkan frutu gorri gorrien sorta ederrez, urrunetik ikusten direnak. Udalatxak mazpilondoa baino frutu txikiagoak ditu, baina askoz gehiago eta

batuagoak. Zuhaitz honek ezin usteko moduan hotza jasaten du. Añamendin 2.000 metrotan ikusia dut, itxura miresgarri bat dariolarik. Hau dela eta jardina batzutan ipinia da. Uda pasatu ta gero bere fruituak gorri margotzen dira eta han elurra izan arren denbora asko iraungo dute. Udalatxaren emaitzak garratzak eta samin samarrak izanarren jangarriak dira. Vitamina C asko du eta sorbosa azukrea. Hau diabetikoentzat kainaberaren azukrea baino egokiago da. Sendapropietate franko dituela diote, hots: antieskorbutikoak direla, astringenteak, diuretikoak ea.

Antzinean tergal eta naylons izenekoen inbasinoa baino lehen autosufizientziatzeko ekonomiatan udalatxaren azala erabiltzen zen Larruak zurratzeko, kurtitzeko.

larruak zurratzeko beste zuhaitz asko ere erabilgarriak dira: gurbiza, artea, altza, makala, sahatsa, lertxuna e.a.

basokarana

(*Purnus spinosa*)

Basokaran edo txoriokaren edo basakaran; gazt. × endrino, espinos negro arañon; cat. × aranyoner; gal. × abrunheiro bravo, agrunhu carrasquenho; fr. × prunellier.

Euskadin basokaranak ziur aski inon baino ezagunagoak dira; basokaranez patxaran edari ospetsua egiten baita. Hala ere, bolatxo ilun hauek gauza askoz gehiagotarako baligarriak dira, jaten dira eta oso osasuntsuak izan ahal zaizkigu. Basokarana ez da ahazten sendabedarren liburu batetan ere. Basoarenak astringenteak, bizkorgarriak eta tonikoak dira. Baina! kontuz! jaten denean ez da irentsi behar hezurra, hazia, pozointsua delako. Basokaranak landaretik hartuta naturalki jangarriak dira, garratzak dira, baina pertsona askori gustatzen zaizkie (gustoak ez du araurik) eta nahiz eta ezkerreko begia itxi jaten direnean pena meizten du. Vitamina A, B eta C ugari, kalzio eta magnesio, 3% azido maliko, pektina e.a. dauka. Basokaranaren hostoak gusto gozotxokoak dira eta asma eta diabetisaren aurka sendagarriak dira.

Basokaranak nahiko ugariak dira hemen. Mendian ta edozein bide ertzetan, aurkitu ahal duk. Arantzatsua da, baina arantzazuriaren ondoan ondo bereizten da, zeren honen hostoak eper arraultzen siluetakoak dira eta arantzazuriarenak zatiturik daude. Basokarana zuhaizka bat da, sasi modukoa lau metrotaraino ere igo ahal dena, baina normaliki txikiago izaten da eta era oso irregularrekoak.

Basokarana ez da konfunditu behar okaranondo basatiaz (ciruelo silvestre) Honek ortuko okaranondoen antza du bere basatikera nabaritzen zaoilarik. Okaran basatiak helduak daudenean urdiniluna kolorekoak dira, ez dira besteak bezain handiak eta gozoak, baina, egitan, jangarriak. Gogoratzen naiz nola behin ibai ertzean aurkitutako okaran basati baten okaranez bi urtetarako kontserba egin genuen eta okaran pasak, okaran basatiek ez baitute jaberik.

PIRINEOAK 1981

BALAITUS

Uztailaren 5 etik 12 rarte.

Sallent de Gallegoko gasolindegian elkartuko gara, arratsaldeko ordu 2etan uztailak bost, igandean.

PANTICOSA-VIGNEMALE

Uztaillaren 12etik 19arte

B maila, 8 ikasle. Panticosako enparantzan elkartuko gara, arratsaldeko ordu 2etan, uztailaren hamabian.

Uztaillaren 19tik 26arte atsedenaldea izango dugu.

VIGNEMALE

Uztaillaren 26tik Abuztuaren 2rarte

A mailan lau ikasle eta B mailan bi ikasle. Cauteretsako

enparantzan elkartuko gara, uztailaren 26an arratsaldeko ordu 2etan.

GAVARNIE

Abuztuaren 2an 9arte

A mailarako lau ikasle eta B mailarako bi ikasle. Gavarnieko enparantzan elkartuko gara abuztuaren 2an, arratsaldeko ordu 2etan.

EPINGO

Abuztuaren 9tik 16arte

A Mailan lau ikasle, B mailan 2 ikasle. Bagneres de Luchon-go ibilbidean elkartuko gara, abuztuaren 9an, arratsaldeko ordu 2etan.

POSETS

Abuztuaren 16tik 23arte

A mailan, 8 ikasle. Benas-

queko enparantzan elkartuko gara abuztuaren 16an, arratsaldeko ordu 2etan.

ANETO

Abuztuaren 23tik 30arte

A mailan lau ikasle B mailan bi ikasle. Benasqueko enparantzan elkartuko gara, abuztuaren 23an arratsaldeko ordu 2etan.

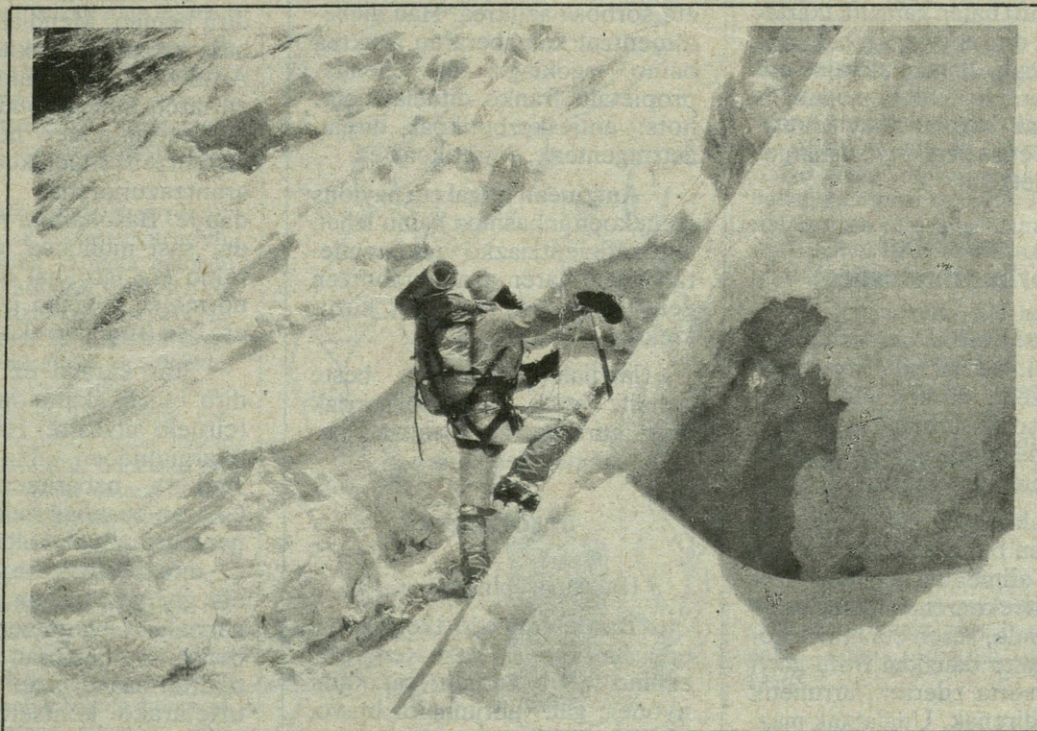
PREZIOAK: A maila: 5.000 pezeta. B. maila: 8.000 pezeta.

INFORMAZIOA ETA INS-
KRIPZIOAK: XABIER ERRO
Baserritar Olabide, 2-3º.
Hondarribia Te. 64 39 10-64 20 79

MARTIN ZABALETA
Barrio Anciola, 1-1º. B Hernani
Tel. 55 03 94

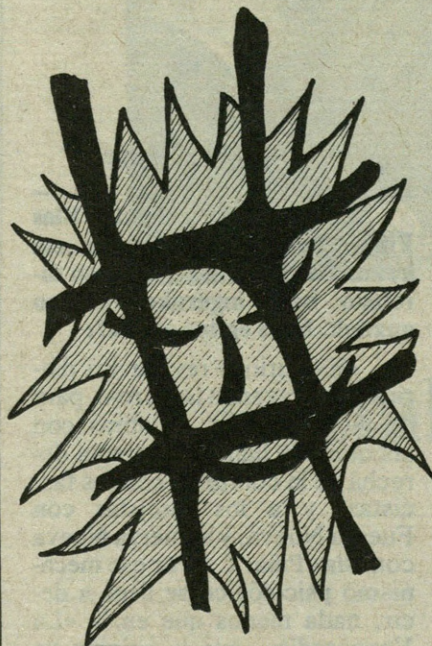
Abisuak uzteko AGUSTIN
APAOLAZA. Tel 55 15 34- 55 17
96

alpinismo ikastaldiñoak

Inskripzioak uztailaren lehen bukatzen dira.

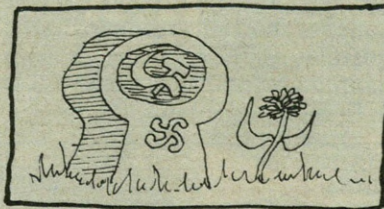
1

GIPUZKOAKO BATZORDE ANTINUKLEARRAK.— Gipuzkoako Batzorde Antinuklearrak Auzitegi Nagusiak Antonio Miren aurka hartutako erabakia salatu dute. Dirudenez, Antonio Mir mallorkatarra, «Gladys del Estal asesinada per la gaurdia civil a Tudela. Nosaltres no oblidam» testoez eginiko pankartaren «errudun»tzat jo du delako Auzitegi Nagusiak eta urte beteko atxilotzearekin, hogeita bost mila pezetakako multa ordaintzera zigortu du.

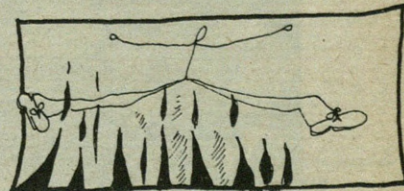
Batzorde antinuklearrak, firma biltze kanpainari ekin diote eta Gladys del Estal zenaren gurasoak, abokatuak, X. Arzelus EGINeko kazetaria, Jimenez de Aberásturi, ARGIA, ERE, Ruiz Balerdi, Begoña Agirre, J. Zabaleta, Urrujulegi, Txillardeggi, Mantxola, Konjil, Saizarbitoria, Castells, Bandres, Onaindia, Txustarra ekolojista taldea, EH-GAM, LAB, EIA, JARRAI, KAS, EE, LAIA, LKI, EMK... etabarren sinadura lortu dute dagoeneko.

2

JUAN JOSE CRESPO HIL DA.— Hiru hilabetetako gose grebari ekin ondoren Juan José Crespo bizkaitarra hil da. Aski ezagunak dira gose grebari ekitera bultzaturiko arrazoinak; garbi dago, Juan Josék oso ongi zekiela hartutako erabakiak ekar liezaiokeena hauxe zela, heriotzea alegia. Hala ere, konszienteki onartu zuen arriskua. Eta bururatzin zaigun galdera bakarra hauxe da, hain zuzen: horrelako heriotzeak onartzen dituen gizarteak askatasuna merezi al du? Ez da erraz erantzutea.

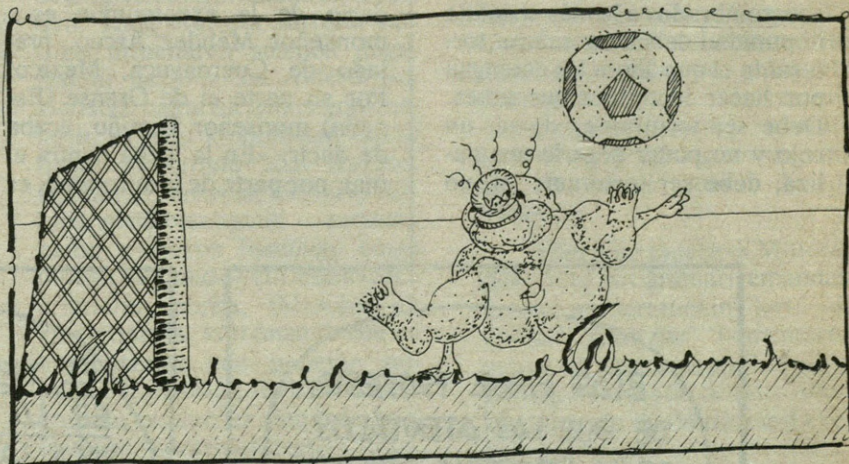
3

SAN JUAN IGARO ETA UDAKO FESTAK HASI.— Joan den 2lean eguzkiak goia jo zuen, eta udako solstizioa pasa ondoren, etengabeko jaiak hasi dira Euskal Herriko herri guztietan zehar. Zaila izango da hemendik aurrera amore ematea, eta herri batetatik bestera gelditu gabe jo eta ke ibiliko ez direnek ere, aukera polita izango dute komeni zaizkien eta gehien erakartzen dituzten festetara joateko.

Neguko egun motz eta neurri batetan tristeak memorian ahanztirik ditugu iadanik, eta esan beharrik ez dago, arpegiari irribarrea bizteko mementu eta garai egokia iritsi dela.

4

AÑORGA AEK TXAPELDUN.— Gipuzkoako gazteen futbol txapelketan, Donostiako Añorga auzoko futbol taldea irabazle gertatu da Lasarteko futbol zelaian Eibar Urko ekipoaren aurka jokaturako partidua 1-0 irabaziaz.

Honek, datorren txapelketan Espainiako «liga nacional» delakoan parte hartzeko eskubidea ematen dio Añorga AEKri. Ikusten denez maila honetan be-

tikoetan gaude. Kirolgintzan, estatutuak edo autonomiak ez du egoera aldatu. «Provincial», «regional», eta «nacional» kontzeptuak, lehenagokoak ditugu; garai beltzetakoak erizpide, egitura eta erari dagokienez.

Añorgako jokalaria, prestatzaile, agintari eta zaleei zorionak ematearekin batera, lau haizeetara botatutako galdera: Euskadi mailako GAZTEEN TXAPELKETA NAZIONALA noizko?

torturak

EL PAPUSen 370. zenbakian eskutitz aski interesgarri bat arkitzen dugu. «Carta abierta a Blas Piñar» du izena: «... para ser torturador, señor Piñar, hay que tener un nulo respeto por el resto de las personas, hay que estar convencido de la propia ideología hasta el punto de querer imponerla por la cruz o la porra, hay que ser un fanático estúpido y bestial. Y la gente que es así, aunque pueda llegar a entrar en la policía está mucho más cerca de FUERZA NUEVA que de otras tendencias políticas, así pues resulta difícil aceptar que un simpatizante de ultraderecha torture a otro simpatizante de ultraderecha.

Claro que a lo mejor de lo que Vd. se quejaba es de torturas psicológicas (...) Seguramente quienes durante años han estado acostumbrados a la más absoluta impunidad deben considerar torturante el que ahora los detengan por hacer lo mismo que antes. Debe ser torturante, sí, ver un rojo y no poder pegarle una paliza, debe ser torturante, si, no

partirle la cabeza a un anciano de setenta y cinco años con una barra de hierro sin que la prensa proteste por tal brutalidad. Debe ser insoportable no poder seguir amenazando ni presumiendo de pistolas y de machetes. Y para colmo aún no han canonizado ni a Franco ni a Hitler».

tortura eta exkomunioa

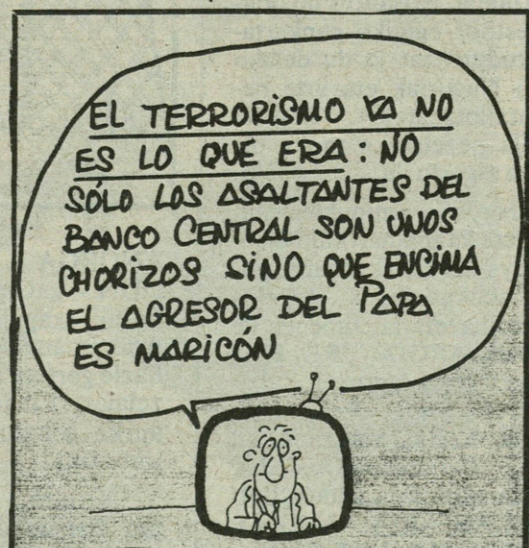
INTERVIU 265. zenbakia-
ren extran Gotzai motak ere badirela ikus dezakegu: «Un obispo se acaba de expresar» «a favor de la excomunión para aquellos católicos que consiguen confesiones por medio de torturas», «La política —dice el obispo— debería proteger a los ciudadanos, pero en la realidad favorece el terror, la fuerza y el miedo». Este máximo castigo de la Iglesia, la excomunión «se extenderá también a todos aquellos que ordenen torturas para obtener falsas declaraciones». El obispo partidario de la excomunión es... monseñor Méndez Arceo, prelado de Cuernavaca, México. Por su parte el de Orense (España) monseñor Temiño, acaba de decir: «En la lucha contra el mal, por parte de la autoridad, es

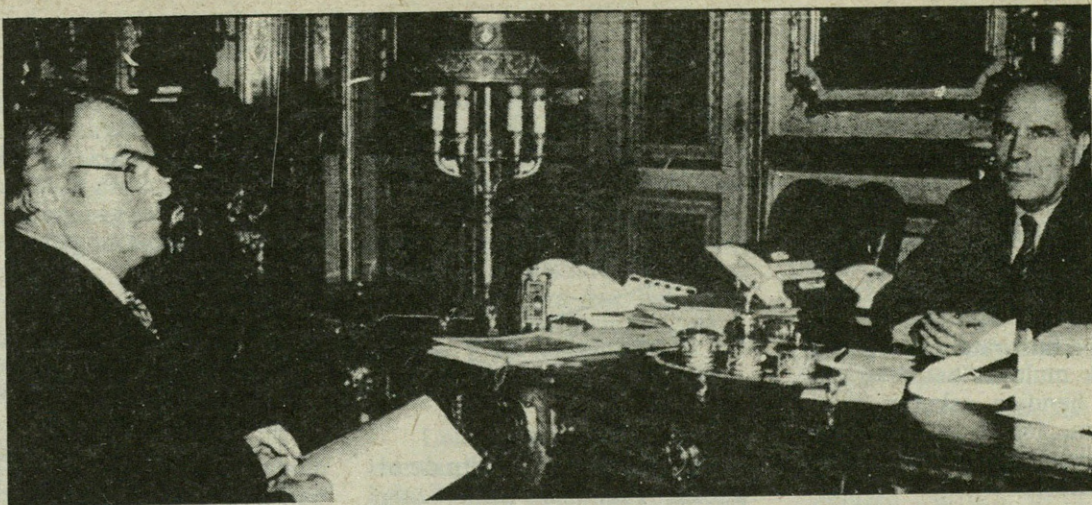
lícita y obligada una acción directa y positiva, empleando, en la medida que se precise, la violencia física». Lo razona así: «No en vano la autoridad civil lleva la espada» y «es ministro de Dios para castigo del que obra mal»

huts egiten al dute?

F.N.ren 752. zenbakian Blas Piñar da mintzo. Mintzo eta kexu. Gehiegi nahasten omen direlako bere inguruko termino guztiak. Huts egitea ote da?:

«Es curioso revisar los diarios y subrayar en lápiz rojo, para destacarlo mejor, palabras con las que a la llamada extrema derecha se la confunde con los fascistas, y a los fascistas con Fuerza Nueva, y a Fuerza Nueva con Blas Piñar. (...) Por ese mecanismo psicológico se llega a decir, nada menos que en la «La Vanguardia», que la opinión va estimando que «se trata de miembros de una formación política parlamentaria generalmente considerada de extrema derecha». Y como aquí la única formación parlamentaria considerada —aunque no lo sea— de extrema derecha es precisamente la que yo pueda representar.»

sozialistek bidea libre frantzian

Ekainiaren hogeitabata egun garrantzizkoa izan daiteke Frantziako historian. Ezkerrak lehenengo aldiz lortu baitu estatuaren botere bitarteko guztiak bere esku izatea. Legeekiko hauteskundee-tan gehiengoa lortu duelarik Frantziako batzar nazionalako 282 eserleku lortu ditu Alderdi Sozialistak (ezkertiar erradikalak deitu alderdi txikiarekin batera agertu da hauteskundeetan), 246rekin gehiengo absolutua lortua zuelarik. Komunistek 43 eserleku lortu dituzte, lehen ziztuztenen erdia, baina beherakada hau gehiago izan da sozialisten gorakadarengatik —bigarren bueltan boza ondoan kolaturikoari emateagatik— berajen beherakada baino.

Hauteskundeak bukatu ondoko komunistekin Alderdi Sozialistak hartuko duen jarrera plazaratu da gai eztabaidatsu bezala. Europan lehenengo aldiz gertatuko litzateke, bake denboran, komunistek gobernu baten partaide izatea. Eta iadanik eskubiak —galtzen ez dakiela erakutsi digun eskubiak— kristorenak eta bost esaten hasia da posibilitate honen aurka.

Akaso ale hau kaleratu baino lehen jakingo da Mitterandek hartu duen erabakia zein izan den. Hala ere, eta aurretik sartuko dituenaren susmoa dugu. Batzar nazionalan Alderdi Sozialistak bakarrik gehiengoa duelarik, ez ditu komunisten bozak behar gobernatu ahal izateko. Baina ez sartzeak ekarriko dizkion problemengatik —sartzeak baino estuasun handiago eman diozaiokeelako— eta eskubiaren eritziaren aurka, (Marchais-ek zioen bezala, komunistak lanean hustiratzeko edo gerletan hiltzeko frantsesak baldin badira politika mailan ez ditu eskubiak frantses kontsideratzen») azkenean sartuko dituela deritzogu.

Horretaz ezker ofizial batu bat izan daiteke, batzar nazionalaren mailan gehiengoa soberan duelarik, Europan lehenengo aldiz gobernuan ikus daitekeena.

Eta dudarik gabe begi asko izango ditu zer egingo duenaren zain.

Hala ere egoera berri hau bere neurrian aztertzeke zerk eragin duen frantziar herri kontserbadorea aldaketa honetara aztertu behar litzateke.

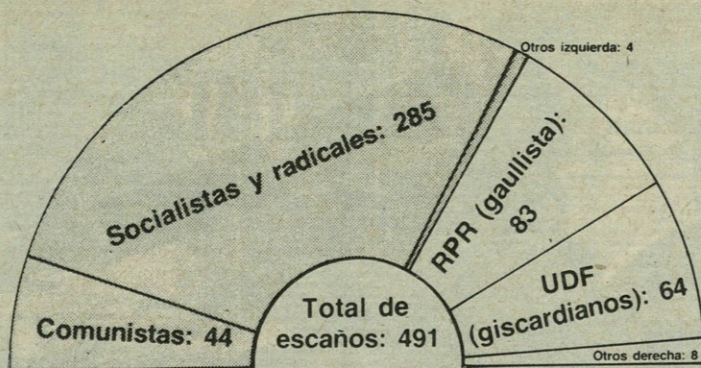
Alde batetik legeekiko hauteskunde hauek erakutsi dutena eta aurretik 911. alean esaten genuen bezala gehiengoa lortzeko ez zuen Alderdi Sozialistak bere ohizko bozen gehiagotze normalarekin aski. Horretarako —eta hain gehiengo aberatsa lortzeko are gehiago— eskumar ohizko bozei koska dexente eman dio.

Hau alde batetik Mitterandek bere programari emandako kutsu moderatuekin lortu du, baina frantziar komentariista gehienek aitatu duten bezala eskubiak bere jestio desastrosoarekin lagundu du Mitterand ezek baino gehiago.

Baina zer dago arrazoin-keta honen atzean? Europan, gerratea eta gero, munduko merkaturen berbanaketa egin eta gero, inperialista katean hartu zuen lekuagatik eta estatuak Keynesen bideko interbentzionismoak indarturik langilegoaren zati haundi bat erdiko klasera bihurtu zuen, klase borrokaren erakusgarri nabarmenenak estaliz eta eskumar politikarako oinarri kontserbadurista bat sortuz.

Hirugarren munduko husti-raketatik sortzen ziren etekinak egoera artifizial eta pribilejiatu bat sortu zuten Europako herri indartsuetan. Gaur egun munduko merkatuan —«energiaren krisisa»k erakusten digun bezala— aldaketa sakon batetan sarturik dago. Hirugarren munduarekin Europak dituen harremanak erabat aldatzen ari dira eta honen hustiratzetik lortutako etekinak multinazional eta bankuetxe handien eskutan gelditzen dira, industrial bermoldatzeak eskatzen duen finantziaketa ordaintzeko.

Horrek bultzatzen du berriz erdiko klase hori langileen klase-

runtz. Egoera hori nozitu du eskubiak Frantzian azken zazpi urte hauetan. Erdiko klasea nazkaturik arkitu da bere egoera zailtzean ikusirik. Jestio berri bat bilatzen du. Baina sistema ber-

dinean jarraitzeko jestio berri bat. Eta hau izan da hain zuzen Alderdi Sozialistak eskaini diona.

X.A.

basauriko emakumeen epaiketa dela eta

Hitz hauekin bukatzen zen, Euskadiko Emakumeen Koordinadorak zabaldu zuen agiria, delako epaiketa hori izan baino lehen.

Agiri honetan ongi adierazten zen bezala, epaiketa hau, orain dela 2 urte suspenditu egin zen.

Zergatik gertatu zen, susmoak ba ditugu. Agian, mobilizazioen beldurra, edo arazoa gehiegi haizeratzen ari zela ala 11 emakume hauen egoera bereiziegia izan epaiketa hori aurrera eramateko?

Gauza batengatik edo bestearengatik epaiketa suspenditu

egin zen, eta dena bere hartan gelditu zen. Harrez gero bi urte pasa dira, eta egia esan momentu edo egoera txar batetan berriz egingo zutela espero bagenuen ere, 15 egun lehenago, presaka ta korrika anuntziatuko zutenik, ez genuen uste. Esan bezala: 15 egun lehenago publikoki jakin

arazi zuten: Ekainaren 16an epai-
tuak izango zirela berriz, Basau-
riko 11 emakume hauek. Eta
esan bezala egin dute, eta Ekai-
naren 16an goizeko 10'30tan Bil-
boko Auzitegian egin da «delako
epaiketa hau».

Honela ba, aurretik denbora
gutxi izanik, presaka eta korrika,
feministen taldeak lanean hasi zi-
ren, ekintzak antolatzen han eta
hemen... eta ia hauen ondorioak
ikusi dira.

Mobilizazioak hasi ziren eta
Euskal Herriko lau hiriburuetan,
eta zenbait herritan ere: Manifes-
taldiak, propaganda banatzea, it-
xialdiak, kartelaz josi pareta guz-
tiak, enkartelatu, etabar... Hau
dena egin zen epaiketa baino
lehen.

egoera politikoa

Feminista askoren iritziz,
gaurko egoera sozio-politikoa
aprobatxatu nahi izan dute, epai-
keta hau aurrera eramateko eta
ahal zuten «lekziorik ederrena»
eman beste emakumeei, ta kon-
kretuki 11 hauei, eta honela
behin betikoz bukatu arazo hone-
kin, bukatu gainera... eta norbai-
tek abortatu nahi badu, dirua
izan beharko Londres bidaitxo
bat egiteko... eta dirurik ez badu,
ba «izorrai, joxemai», esaten den
bezala.

Egoera politikoa aipatu dut,
zeren bestela: zergatik ez dute
epaiketa otsailak 23 baino lehen
egin? Agian itxoin beharko zen
herriak ezagut zitzan «egun his-
toriko» horren ondorioak eta ho-
nela gehiago beldurtu? Galderak
hor gelditu dira eta bakoitzak
erantzun beza nahi duen bezala.

solidaritatea

Lehen aipatu dugu Euskal
Herrian egin diren mobilizape-
nak, baina egiari zor badiogu,
Espainian feministak mugitu
dira, eta Basauriko 11 emaku-
meekiko solidaritatea, elkarta-
suna agertu dute.

Madriren bereziki, famatuak
egin dira emakumeek udalzaine-
kin izan dituzten iskanbilak, zau-
rituak izan omen dira: udalzain
bat (emakumea hau) eta 15-20
emakume ere.

Sevillan, Valentzian ere,
izan dira manifestazioak.

Ezker extraparlamentariak
ere agertu dute solidaritatea,
eta hemen, bereziki parte hartu
dute organizatu diren zenbait
ekintzetan.

PSOEk eta PCEk estatu
mailan abortoaren despenaliza-
penaren alde agertu dira, nahiz
eta hemen, Euskal Herrian, gutxi
edo ia ezertxo ere ez egin.

historia honen bukaera

Ekainaren 16an suspenditu
egin zen epaiketa, berriro ere, eta
beste bat arte, noski... baina
NOIZ ARTE?

Gainera, ez bakarrik sus-
penditu, presentatu ez ziren bi
emakume horien kartzelapena
eskatu bait zen.

Egun honetan 500 pertsona
ginen (gutxi gora behera) Auzi-
tegi etxearen aurrean, ezin bait
genuen barrura sartu. 2 ema-
kume hauen kartzelapenak am-
rru bizian jarri gintuen han geun-
den denok (gehienak emaku-
meak), eta han bertan erabaki
zen manifestapena egitea Arena-
laino, polizi tartean iraganda
hara joan ginen karrasi eginaz.
Gehien entzuten zen karrasia hau
izanik: «A.P., U.C.D., P.N.V.
en Londres se os ve»

Epaiaketa hau berriro sus-
penditua: formen hutsak direla
ta... zeinen, noren hutsak? gal-
detzen dugu emakumeok. Eta
epaitutakoen emakumeen hitze-
bukatu dut: «Aspertuak gara
lehenbaitlehen hau dena buka-
tzea nahi dugu. lasai bizitzeko
eta gure semak ez daitezen mar-
katuak sentitu inon».

LORE OTEGI

EHGAM-en kultur astea donostian

Ekainaren 8tik 13 bitartean, Homosexualitateaz Kultur Astea antolatu zuten EHGAMekoek Donostian. Lau hitzaldi, Francis-en hilketaren 2. urtebetetzea eta Zorongo 66an eginiko poesi saioak osatu zuten egitaraua.

Zergatik aste hau? ba, sexualitateaz eta, gehien zabalduarik dagoen pentsamoldea guztiz kaskarra eta zapaltzailea denez, beharrezko ikusten zuten antolatzaileek jende artean eztabaidak eta sortzea, sexualitatea nola bizi duten homosekualak azaldu, jendeak haiekiko, baita berarekiko ere, dituen jarrerak eta ideiak plazaratuz, erreflexio gisa.

«Askatasunaren kontrakoak diren jokaera hauek, hemen ere, gure herrian oso zabalduak daude, sexualitatea eta harreman pertsonalak libreki, normatikat, bilakatu nahi ditugunak, moral estu orokor baten menpean arkitzen gara, horregatik da hain garrantzitsua eztabaida ideologikoa» aitortu ziguten. Beren ustez, ez zaie aski jendeak hain «arraro» ez ikustea, gaisoak ez direla pentsatzea, arriskugarriak ez direla esatea.

Aste hau zuzendu duten asmoen artean aldaketa baten beharra dago. Urteetan zehar pertsona nagusien gaitasuna sexualaren kontzepzioen aldaketa sakon bat behar beharrezkoa da eta honek, noski, buruaren alda-

keta ideologiko sakona eskatuko luke.

Ilusio horrekin antolatu zuten astea eta bertan, hitzaldien bidez, gai hauek aztertu nahi izan zituzten:

—emakumezkoen sexualitatea eta lisbianismoa.

—nola eta zergatik onartu den eredu sexual nagusia; desmitifikatu nahien.

—homosexualitateak jasan duen giza presioa eta, aldi berean, homosekualak bizi duten inguru giroa.

—homosexualitatearen alde jokatu duen hainbat mugimendu, pertsona, literatura eta abarren historia ezkutua aditzera eman, sexu bereko maitasun askatasunaren alde borrokatu den jendearena bait da.

Problemak hasieratik izan zituzten Kultur Astea antolatzerakoan eta aurrera eraateralpan. Alde batetik bestera leku egokia lortu arte, diru kontutuan ere komeri franko presupostua bete ahal izateko (hemen hasi zen Diputazioarekin istilua)...

Esan behar ere grisak hitzaldi aretoaren atarira azaldu zirela, eta ostegunean, 11, dokumentazio eskean ibili ziren barrura sartu nahi zuten jendearen artean. Hitzaldia bukatu ondoren, eta irtetzerakoan, baten batzuk Gobernu Zibileria, Komisal-

degira eramanez izan ziren, identifikatzeko asmoz edo. Honek eragozpen ederra sortu zuen, bertara zihoan jende askok, beldurak eraginda, atzera jo zuen eta ez zen ausartu barrura sartzera.

Asteazkenean, 10, Francis-en hilketaren 2. urtebetetzea ospatu zuten Dakizuenez, Oreretako (Errenderiko) sala de fiestas batetan polizi batek hildako traxbestia zen. Antolatzaileek berriro gogoratu nahi izan zuten «garai hartan bere heriotzeak jendea, gizon eta emakume homosekualen problemetaz arduratu arazi zuelako, eta jakina, ezin esan azken 2 urte hauetan gertaera hura posible egin zuten giroa asko aldatu denik». Hala ere, EHGAMekoek ez dute uste, noski, inoren hilketa behar denik jendea arazo honetaz ardura dadin.

Azkenik, eta astea behar bezala bukatzeko, Zorongo 66an antolatu zen poesi saioa Begoña Agirre eta Angel Marcoren laguntzaz. Giro ederra, lasai eta epelkienean eman zitzaion amaiera.

Azken orduan beste gertaera bat gehitu behar dugu oraindik. Dakizuenez, astelehen arratsaldean, 22, Diputazioaren gela batetan itxialdia egiten ari ziren, erakunde hori beren eskakizun eta arazoetaz jabe zedin. Soluzio gisa, han azaldu ziren gauez grisak, zakur eta guzti, Diputatu Generala Aizarna zela haien buru, eta betikoa, atxiloturik eramanez zituzten. Honekin bukaera fina eman dio Aizarna Jaunak arazoari. Prentsaurrekoan esan zuten bezala, «Comision de salud» delakoaren Larrañaga Jaunak honela ulertu zuen Kultur Astea ordaintzeko eskatu zituzten 20.00 pezetatako subentzioaren asuntza: ezezkoa bota ondoren, gustora emango liekeela eskatutako dirua sendatzeko edo eta sikiatrarengana joateko baliuz. Astakito ederra, mutikoa.

Hyde Parken Turpin'dar Dick jauna topatu nuen, baina ez dakizue nolaz: eserleku baten gainean zegoen, oso suhar hitzaldia botatzen ari. Hiru adarretako, brusa, jipio, arrasozko galtzek, sasi-xangozko galtzerdiek eta zilar belarritzko oinetakoek Auzmendiren zigilu nahastezinezkoa zeramaten. Donostiako sute haundian lapurturik, dudarik gabe! Masnetofoia eskuan, Dick Turpin xelebreari hurbildu nintzaion, bere hitzaldi lehiatsuna grabatzeko. Eta benetan, alajainkoa, porestas, hemen idatzia dagoena kasetetik zintzo-zintzoki kopiaturik dago. Egia hutsa, eta besterik ez, zeuen begi aurrean duzue. Gauza bat, lehenik: Dick Turpin hizketan ari zen bitartean, behatz artean diru txartel aski ikusten ziren. Alajaina! Txarteletan Carlos III aren arpegia ezagutzea uste nuen. Espainiar diru zaharra! Lojikoa, espainol urre zaharra Dick Turpinen menpean, segurki Diligencias Vascongadasetik harrapaturik. Baina entzun ezazue zinta harri-garria: «Jaunandreok, ikus, entzun nazazue! Mende honen kauka fantastikoena! Libra baten espainol diru zaharra! Libra baten-gatik erosi ditzakezue ez bat, ez bi, ez hiru, BOST MILA PESETA ZAHARRAK baizik, ematen dizkizuet libra miserable-gatik. Onddo-kapelazkojaunak zerbait esan al zidan? Bi?

gezurra!

RAFAEL CASTELLANO

dick turpinen azken kolpea

Ederto! Bi anakroniko, paleolitiko, arkeologiko bost mila pesetazko espainol txartela, bi libragatik bakarrik! garestia dela esan al zuen minigonazko andreak? Ondo ba, ekonomi apalagoentzat ba dauzkagu estanpa merkeagoak. Hemen du berorrek MIL PESETAZKO oso txartel polit bat, Katoliko Erregeren arpegiekin! Korona batengatik! Bi korona bateko preziotan, jijijiji! Beitu ondo, ze musker kolore elegantia! Ederki, ederki! Mini-

gonaz andreentzako estanpa berdea! Hiru shilingatik zerbait erosi al litekeen galdetu al nau jipilezko eta gafoso jaun gazte horrek, Josu Landaren antza duena? Oi, laguna, hiru shilingatik eman diezazuket... Txartel urdin hau, txuriurdir arurrera, jijijiji, bostehun pezeta zaharrak balio duena. Hurbil zakizkidate, jaunandreok, beldur gabe, konpromiso gabe! Espainol antzinako, arkaiko, preteritu, antdilubiano, inmemoriala dirua saltzen da postbalantze likidazioan! Espainol egiazko urrerik etxera eramanezakezue shiling batzuegatik. Anima zaitezte! Zart egizue, jaunandreok! Gaur azken eguna duzue espainol egiazko 1981ko diru mindua erosteko!!!» Ilunabarrean, amaituz, Turpin'dar Dickek megafonoa laga zue-nean, haurarekin hitz egin liteke. Zume kaiza haundi bat zeukan bandido famatuak, erdiraino txartelaz beterik. «Baina, esan iezadak, Dick, nondik atera duk hainbeste pela?». Enigmatikoki begiratu ninduen Turpinek eta azkenean deklaratu zidan: «Joño, mundu guziak daki Barcelonako Banco Centrala asaltatu nuela, maiatzan». Aaah!» egin nion, begipean hatza: «Horregatik...». «Horregatik zer?» galdetu zidan Dickek. Baina nik, hitz bat ere esan gabe, beste hartzarekin hirudarrekoea erakutsi nion.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA — TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

altzateko jaunaren sustraiak

orain dela hiru edo lau urte, mendigoizaleagoa nintzenean, Ugarteko borda batetan egin nuen lo. Borda berdinean neska eta mutilen koadrila bat zegoen. Gaua iritsi zitzaigunean, gure zakueta sartu, eta batzuek hasi ziren txiste eta ipuinak kontatzen. Ipuin batzuk parragarriak ziren, beste batzuk nahiko bildurgarriak, era guztietako zeuden,... eta honela, ipuin eta pattar turutuen artean ari ginen gau ilun hori pasatzen.

Maitere deitzen zen, donostiatar neska bati txanda heldu zitzaionean, Altzateko jaunaren leienda xarmagarria kontatu zigun. Hori entzun nuenean, nere belarriek gure arbasoen denboraldi zaharretara eraman ninduten, eta aintzinako Euskal Herri hortan, jentil, basajaun, lamina, eta sorginen munduarekin topatu nintzen. Hori dardara xamurra, sentitzen nuena!

Ipuin eder horren bidez gure herriaren sustrai zaharrekin arkitu nintzen.

Altzateko jaun hori zaude nonbait, zure lurrera itzultzeko zai. Gure izatearen testigu zuzena makurtu gabeko zuhaitz lerdana, desertuko haizeak legortu ez zuen lorea. Itsasoaren kolorea hori zaude zu!

Hamasei salbe hamalau kredo erderaz entzunagatik bazenekizun hori ez zela sekulan guretzat egin. Urrezko dukate eta dirua

ez dira engainu txarrak alde batera apartatzeko lehengo sinismen zaharrak.

Merkatarien aldamenara amildegian goitik behera ohar gabeen eroriko gera baina guztiok jakin dezagun bidea nundik dijoan.

Altzateko jaun hori zaude zu!

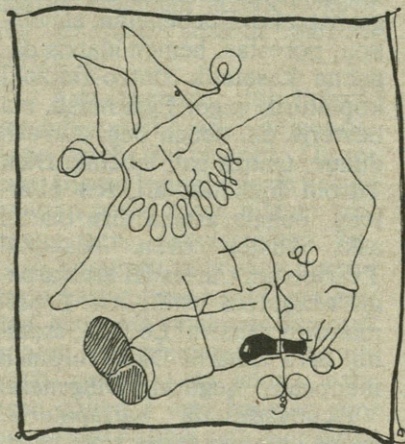
Bide batetik okertu gabe esan dezagun bertsoa ixil ixilik kanta dezagun euskaldunen sekretuak. Herri zahar baten oharpen haiek nola ditugun galduak zenbat itxura alda lezazke eguna hil zuen gauak.

Egun hortatik aurrera, maiz pentsatu dut Altzateko Jaunaren leiendaz eta maizago ere Pio Baroja, bere egilearekin.

Egun batean, Xabier Leten hemen ikusten dituztuen bertso polita eta adierazgarriak entzun

Bilatu nuen liburua, eta piskanaka piskanaka liburu osoa irakurri nuen. EZ zitzaidan askorik kostatu oso luzea ez bait da. Geroztik bi edo hiru aldiz gehiago irakurri egin dut, Pio Barojaren gutunaren bila.

Liburu honekin, gure iragan sekretuaren jabea egin nintzen. Gure aberriaren sikologia eta filosofia bereziak gure itsasoaren ura bezain garbia agertzen diz-

kigu Barojak leiendatxo horretan.

Badakit bere idazlan guztiak erderaz egin zituela, baina nire ustez, idazlan hoietan jarri zuen espiritua osoki euskalduna da. Ez! Baroja ez da Unamuno bat, Barojak ez ditu gure sustraiak, gure kultura, gure hizkuntza, gure herria saltzen aurrekoak egin zuen bezala! Horregatik, eta nahiz eta erderaz idatzi, Baroja beti izanen da neretzat euskal idazle bat. Eta eskubide guztiekin gainera.

Nire hitzei indar piskat eman nahian, hona hemen euskeratua Altzateko Jaunaren berdingabeko amaiera.

Gure Jaun gaixoa hil da. Joan eta etorri egin zuen; ibili zen gehiegi, eta bere ordua heldu zai.

Altzateko etxean, Aintzinako erlijioaren zeremonia batzu ospatu dira, baina haxe dana isiltasun haundienean. Hildakoa-ren eskuan dukate bat jarri dute; gorpua etxetik atera dutenean, bazter guztietan jo dute zerraldoarekin. Eta azkenean, etxeko erle eta gainerako abere guztiei bere heriotzaren berria eman diete.

Adiskide batzuek, Jentil Harri-
rrira joan nahi dute bere nahusi
eta lagunaren ohorean otoitza bat
egitera lehenoko erlijioaren mo-
duak jarraituz.

Jaunaren gorpua etxetik
kanpoan datza, eta orain apaizek
zarata eta doinu askorekin, «go-
ri-goria» kantatzen, eliza berri-
aren ondoan dagoen kristau hile-
rrira lurperatzeko daramate.

Elizetako ez-kilek: din, dan,
din, dan,... etengabeki jotzen
dute.

Pater Prudentius-ek. —
Lurperatzera daramagun gizon
hau bihurri bat zen, eta bere bi-
zitza Eliza Santuaren konsejuei
kasu egin gabe, atera nahi zuen
aurrera. Eskandaluagatik ez bal-
itz, kanposantutik kanpoan lur-
peratuko nuke nik.

Pater Fanatikus-ek. —
Horixe baietz, hori izango zen
onena! Gizon honen arima inper-
nukougarretan egongo da se-
guraski!

Pater Angelikus-ek. Jaun-
goikoak bakartuko dio!

Pater Fanatikus-ek. —
Barkatu! nola? sakramentuak ez
bait-ditu onartu!

Arbelaitz-ek (Jaunaren la-
gun zaharrak). —Berak ez zuen
pentsatzen hain geizki zegoenik!

Pater Fanatikus-ek. —Ez
zuela pentsatzen!. Ba fededun
bati hori ez zaio sekula ahaztut-
zen!, bainan federik ez zeukan,
eta betiko zigorra merezi

Pater Anjelikus-ek. —
Jaungoikoaren barkamena muga-
gabekoa da!

Pater Fanatikus-ek. —
Altzateko Jauna pekatari haundi
bat zen!, alu bihurri bat Elizaren
aginduekin!.

Olazabalgo ama gazteak. —
Gezurra dirudi, esaten dutenez
Jaun ez da hil kristau on bat
bezela!

Zarrateako ama gazteak. —
Jexux, Maria eta Joxe!, zer gau-
zak entzuten diren. Gu, altzatea-
rrak beti izangera oso gristau
onak!

Arbelaitzek. —Nere lagun
gaxua!, Hain hausarta eta hain
ona!, Zuk borrokatu zenituen eta

laster gure tiranoak izanen diren
beltzaz jantzitak dihoazten hoiek
hemen daude zure heriotza ospa-
tzen!

Ostalariak. —Hauxe dola-
mina! Bere auzoko gizonek bi do-
zena arkume jan egin dituzte eta
kupela bat ardo edan dute ere!
Eta dana hau beren atsueko edan
dute txokolate eta pattarra pila
kontatu gabe. Ai, aste bakoit-
tzean honelako pare bat hilko
balitzaiguke...!

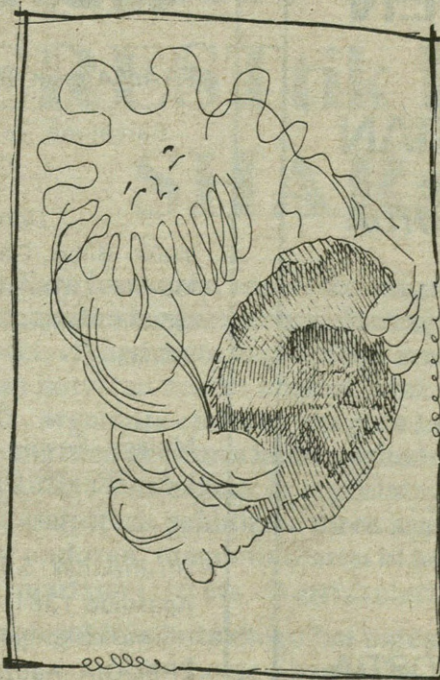
Xagit-ek— (Altzateko
eroak.. —Jaun gaxua!, nire la-
gun gaxua!, Zeinek defendituko
nau orain!.

Txikik-ek (Altzateko
eroak). —Jaun gaxua!, nire lagun
gaxua!, Zeinek defendituko nau
orain!.

Txikik (Jaunaren beste lagu-
nen batek). (eta Arbelaitzeri). —
Ba al dakizu zer esango dutan?

Arbelaitzek. —Zer?

Txikik. —Jaun ez dela hil
esanen diet, bere zerraldoa lu-
rraz bete zegoela, eta jaun bizi
bizia dagoela, eta gainera ez dela
sekula hilko! Horixe, hori esango
diet! Larrun mendiko leizezulo
ilun batetan izkutatua dagoela,
eta hor barruan gure Euskal He-
rria katolikoen esklabua den bi-
tarte biziko dela! Eta gure he-
rriaren garaia irsiten denean,

Jaun azalduko gaitu, Ortzi-
ren mailuaren bidez gezurra eta mo-
rroikeriaren mundua hondatze-
ra, eta izadia eta askatasunaren
kultoa gure artean berriz inpo-
satzera!

Eta nork sinistuko dizu?
(Arbelaitzek)

Txikik. —Zuek. Gezurra
handiagoak ez al dituzue sinis-
ten?, katolikoen kontuak ez al di-
tuzue sinisten?. Orduan ba!

Arbelaitzek. —Bai, egia!
Bainan zuk ba al dituzu katoli-
koek dituzten kartzelak, urkak,
juezak, borroak, soldauak,...
jendea konbenzitzeko?

Txikik. —Ez egia, arrazoi
osoa duzu!.

Bidasoaren ezker eskubi,
udaberrian lore gorriak
ixilitako ur izkutuak.
Mendetan zehar kantu lagunak
noizbait latinez lurperatuak
laister berpiztu behar duguna!

Larrun gainean sorginen dantzak
nabaitzen ditut arratsaldean
lurrak badaki
kontu hoi en bertri
eta hor dago ixil ixilik!
Altzateko Jaun
hor zaude nonbait
zure lurrera itzultzeko zai.

Eta bukatzeko zer bere hi-
tzak baino hobeago!

(Euskaldunek). Hemendik
entzuten dugu zure ahots indar-
tsua, Ortzi Thor. Gureganaino
iristen da zure oihua. Zatoz, za-
toz mendebaldeko lur hauetara!
Utzi ezazu gauerdiko eguzkiaren
herria! Dana hasten da berriz,
dana itzultzen da bere sustraie-
tara!. Zu etorriko zera berriz ere!

(Ortzi Thorrek)—Agur,
agur itsasaldeko Añamendiak!
Mendi eder eta argitsuak! Haren
epel eta horlegiak! Herrixka po-
lita eta laztanak! Agur euskaldun
zaharrak!, agur neskata alai eta
dantzariak! Nere basamortu
izoztuetatik bidaltzen dizuet
nere azken agurra! AGUR,
AGUR, AGUR BETIKO,
AGUR!.

KARLOS BARRENTSORO.

inaturalak mintzo

donostiako korreosekin buelbaka

Bertako lankideok:

Donostiako «Correos y telégrafos» delakoan egi-
ten dut lan, eta suposa de-
zakezuenez, duela aste bete

ARGIA argitaratutako ar-
tikuluak bultzatu nau idaz-
tera. Artikuluan esaten di-
ren gauza asko egia baldin
badira ere, ezin berdina
esan eskutitz guztiari har-
tzen zaion tonoz eta
generalizazioaz.

Leihatiletan dagoen
jendea aski zatarra izan ba-
daiteke ere, nik ziurta deza-
ket, ez dela hori gehiengo-
aren kasua; gehienak oso
bestelakoak direla.

Gainera, gehien ha-
rritzen nauena ARGIA tik
etortzea kexa hori. Gure us-
tez, oso ongi portatu izan
gara aldizkari maite horre-
kin. Besterik ez, hurren
arte,

LANGILE BAT

ARGIAren oharra

Gure komunikanteak
dioen bezala, egia borobila
da gure aldizkariarekin Do-
nostiako Posta Bulegoetan
jarrera ezin hobe bat dara-
matela. Beti inor baino
lehenago bidaltzen dituzte
aleak, karteroen erruaz he-
rri batzuetara beranduegi
iristen badira ere. Garbi
gera dadila hori. Dena dela,
ez dugu uste eztabaida
sortu duen artikuluak hor-
tik jotzen zuenik. Dena
dela, hor bego.

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

MINTZAGAI

xabier erro: EVERESTtik LOTSE- SHARa

Xabier Erro lesakarra, aspaldiko ezaguna ez badugu ere, gure agenda intimoenetan lagunen artean daukaguna da. Alperrikakoa litzateke noski, elkarrizketa hau egiteko arrazoinak aipatzea zeren beharbada lan horretan hasiko bagina, hanka sartuko genuke. Lotse-Shar menditik, argalduta etorri da eta gure begien aurrean lehen aldiz ikusi duguneanazken abentura horren seinaleak nabariak dituela esan diogu. «Argalduta bai, bainan ez ergelduta» izan da botatako erantzuna. Lehen asaltoetan gainditzen diren azaleko elkar adarjotze guztiak likidatu ondoren, magnetofoiaren bi botoiak zapaldu, txibatia martxan jarri eta elkarrizketari ekin diogu

Lehenengo galdera bota diogu bat batean: «Nola burutu zenuten Lotse-Sharena?»

Xabier ERRO

EVERESTetik KATMANDUra jaitsi ginenean azken hau egitea... Bueno, hamabi egon gintuen espedizio hartan eta horietatik hiruk bagenian hau buruan, beste espedizio bat muntatzeko gogo edo asmo hori alegia. Martin, Felipe eta hirurak gintuen bero-bero geundenak. Orduan hirurok eskatu genian beste mendi bat egiteko baimena eta eskabide batzuk egin ondoren joan den urteko Abenduan Lotse-Shar delakoa egiteko baimena eman zigutean. Berehala, dena prestatzen hasi behar eta esan beharra dago oso denbora gutxiarekin kontatzen genuela. Nahiz eta berez proiektua oso merkia izan —lau tipo bakarrik, e.a.— ez genian biderik ikusten aurrera ateratzeko. Jaialdi batzu montatu genizkian: Galarreta pilotalekuan, pilota partiduak; Young Playan dantzaldi bat eta Leidor tolosako antzokian Benito Lertxundik emandako kantaldia. Bestalde, Euskadiko udal-letxe gehienei idatzi genien karta bat laguntza eskatuaz. Irun, Tolosa, Hernani, Lesaka, Bera... lagundu gintuztean. Gero Labaienek emandakoarekin, hiru milioi pezeta lortu genizkian haruntz joateko.

ARGIA:— Asko al da?

XABIER ERRO:— Begira, Himalayako zortzi mila metro-tako mendia egiteko behar den espedizioa muntatzeko, oso diru gutxi duk.

ARGIA:— Beste espedizioak zenbatean ateratzen dituk?

X.E.:— Beno, Everest egiteak 16 milioi eraman zizkian. Hortik aparte, han filmatutako materialarekin hemen filmea egiteak beste bosto milioi eraman

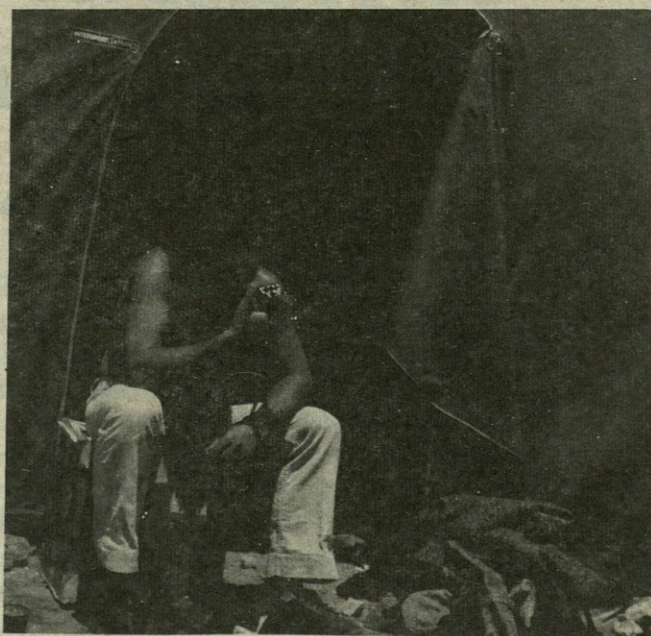
dizkik. Beraz, filmea eta guzti hogeita bat milioi. Eta oraingo honetan hiru milioirekin egin behar izan diagu dena zeren orain ere filme bat egin diagu 16 mm.tan.

ARGIA:— Nolaz hainbesteko diferentzia?

X.E.:— Bueno, eske Everesteko hartan kondizio onetan mugitu gintuen. Katmanduko hotel onenetsuenetan, haize akondizionatuarekin, e.a. Orain aldiz, hotel merke batetan. Pentsa pertsona eta eguneko hamabost bat rupia ordaintzen genizkian —hogeit bat duro—. Bestalde, Everest egiteko hogeita hamar sherparekin kontatzen genian eta oraingo honetan birekin bakarrik. Osea, kondizio minimoetan joan gaituk azken hau egitera.

everestekoa baino gogorragoa

ARGIA:— Horrek esan nahi dik Zailagoa izan dela hau noski...

Everest egiteko hogeita hamar sherparekin kontatzen genian eta orango honetan, birekin bakarrik.

X.E.:— Horixe. Gogorragoa. Pentsa lau ginela bakarrik lanerako eta hortik aparte egin genuen ertza berria oso gogorra zela. Bai, Everest errazagoa huen hau baino. Kontutan hartu, hiru kilometrotako lokarria jarri behar izan genuela bidea egiteko. Everesten baino luzeagoa eta lau lagunaren artean bakarrik. Lan asko egin diagu. Gelditu gabe ari izan gaituk. Iritsi huen mementu aski larria; oso nekatuta geunden eta...

ARGIA:— Esango al diguk nola izan zen hasieratik?

X.E.:— Bueno, hemendik martxoaren zazpian abiatu gintuen eta azkeneko «kanpoa» edo, maiatzaren lehenean jarri genian zazpi mila eta seirehun metro-tako alturan. Zailena, dena egina zegoan. Lau kanpo eginak, etabar. Azkeneko kanpotik tontorrera zegoen bidea errazena huen. Ibili. Oinez egin behar. Besterik ez.

ARGIA:— Eta nolaz ez zenutuen lortu? Errazena bazen nolaz...

X.E.:— Begira, hortik aurrera ez genian lokarria jarri beharrik. Hori horrela duk. Bainan ez genian egin bi arrazoinen-

gatik. Bata, eguraldia. Oso txarra zegoen. Eta bigarrena, gu zisko eginak geundela. Egia esan, neretzat, mendia egina gelditu duk. Asuntoka duk, tontorra egitearena egun bakar batetako arazoa dela.

ARGIA:— Bai, bainan egin ala ez egin, horretan zegok...

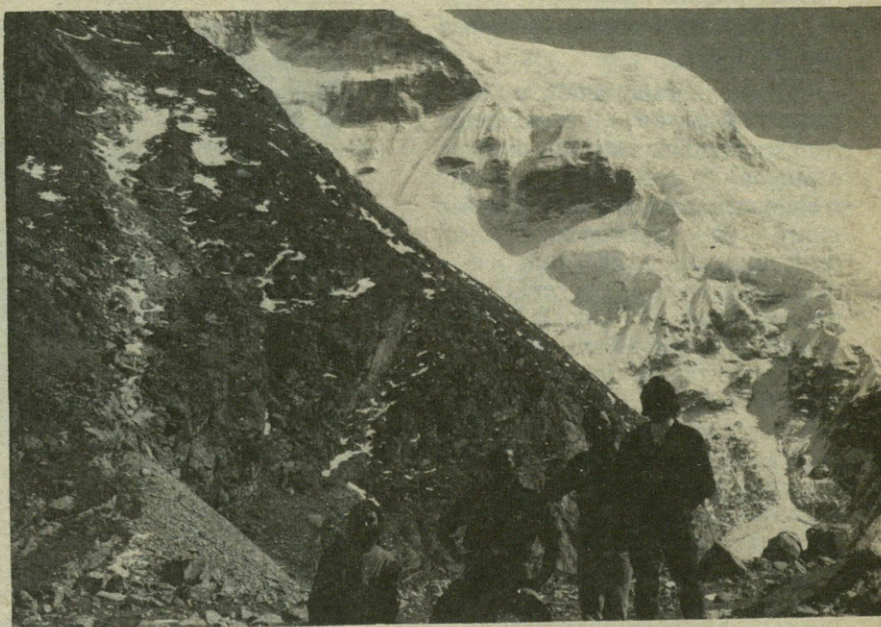
X.E.:— Guretzat ez dik hainbesteko garrantzirik. Zuentzat berriz... Guretzat, exito handia izan duk. Haruntz joan, hainbeste lan egin, egindakoa oso ongi egina gainera eta denak bueltatzea arazo handirik gabe, exitoa duk.

ARGIA:— Eta hiretzat zer duk, ba, frakaso?

X.E.:— Baimena eskuarteanean eduki eta ez joatea. Hori lehendabiziko puntua. Gero, geroakoak. Bigarren puntua, joan eta arinki aritzeagatik, baten batek bertan hezurak uztea. Begira, gure ondoan yugoslaboak ibili hituen. Gu, lau euskaldun eta bi sherpa. Haiek berriz hogeita zortzi. Gu afizionatuak, eta haiek profesionalak. Gu ez gaituk hortik bizi nahiz eta maila batetan, horretarako bakarrik ez bagaituk bizi ere, burua osorik horretan zeukagu. Espediziotan, dirua ez irabaztetik aparte, galdu egiten diagu beste gauzetan irabazitakoa. Bai, galdu, zeren mila txorrada, geure patrikatik oradaintzen dituk; telefonoa dela, seiloak, kartak, trena, taxiak eta horrelakoak. Yugoslaboak, denak profesionalak. Gehienak, Humalayan zazpi bat aldiz egondakoak. Soldata, gastuak, materiala... dena ordainduta. Hortik eta horretarako. Ba horiek, erabat harriturik utzi genizkian. Ezin ziaten sinistu gu lauak bakarrik goruntz abaitzea. Klaro, gero egunero ikuten genian elkar. Haiek ezker partetik eta gu eskuinetik (Honek ez dik ideologiarekin deus ere ikusirik). Ba bai, haiek gu lanean ikusi eta aski kezkatuta gelditu hituen.

ARGIA:— Haientzat zuek artesanoak besterik ez zineten...

X.E.:— Bai; haientzat guk emandako pausoa garrantzitsua huen. Beraiek, espedizio handia

Zailena, dena egina zegoen. Lau kanpo eginak, etab. Azkeneko kanpotik tontorrera zegoen bidea, errazena huen. Ibili.

Oinez egin behar. Besterik ez.

Egia esan, neretzat mendia egina gelditu duk.

osatzen ziaten. Hogeita hamar sherpa eramane zizkiaten. Guk aldiz, «expedición ligera» edo osatzen genian eta horrekin harriturik zeuden.

ARGIA:— Yugoslaboak iritsi hituen...

X.E.:— Ez; eguraldi txarra zela eta, ez hituen tontorrera iritsi. Gu erretiratu ginenean, zorionak eman zizikigutean eta gero Katmandura jaitsi eta kristoren afaria ordaindu zigutean. Yugoslaviara joateko ere gonbidaturik geudek.

frakasoaren irudipean

ARGIA:— Horiek denak ikusita, hemengo harrerak harriturik utziko...

X.E.:— Bai, kolpe handi xamarra izan duk. Everest egin genuenean, puff, dena zera huen, handia, kristorena. Orain berriz, frakaso. Oraingo honetan, lan

gehiago eta hobe egin eta... mendi horietan ibiltzeko, esperimentzia behar duk eta hori lortzeko Pirinioak, Amerika... ez dituk balio. Bertan ibili beharra zegok. Yugoslaboak, bertan asko ibiliak hituen eta hala ere ez ziaten lortu tontorra. Guretzat oso aberaskarria izan duk espedizio hau.

ARGIA:— Everest baino...

X.E.:— Bai, dudarik ez zegok. Guretzat, beste pauso bat izan duk.

ARGIA:— Orduan, Everest egin zenutenean alde guztietatik ongiatorriak izan zenituzten eta orain nola arkitu duzue hemengo giroa?

X.E.:— Bai, orduan montai handia egin huen. Publizitatea oso ongi egina eta guzti hori. Orain, hartu gaituzte... ba dakizue, «como unos buenos chicos».

ARGIA:— Zertan sumatzen duk hori?

X.E.:— Tabernetan, eskua bizkarretik pasa eta... bueno horrelako esaldiak entzuten dituk: oraingoan ez baduzue lortu, hurrengoan... azkeneko hirurehun metro horiek egin bagenu, besterik litzateke. Azkenean, jendeak ulertzen ez duena zera duk: dabilenentzat ez dagoela diferentzi handirik. Egin edo ez egin... ez zekiat. Joaten haize-nean ba dakik oso ongi; posibilitate handiak zeudek tontorra egin gabe bueltatu beharra egoteko eta bueno, horrekin kontatzen duk eta kito. Gu alpinistak garenez, hori egitera joan gaituk. Everest, beste era batetara joan gintuen. Kanpamendu asko, seguritate handiak, sherpa asko, medikua, oxigenoa... Tontorra egitera joan gintuen. oraingo honetan planteiamendua ezberdina huen.

pasatako larritasunak

ARGIA:— Gainera, nahiko gaizki ibili omen zarete...

X.E.:— Bueno, ez zekiat. Gauza asko gertatu zeizkiguk, lehen gertatu ez zirenak. Hasteko, medikua ez genian lortu. Garayoa beste batetan zihoan eta Lorentek ezin zian etorri. Bainan yugoslabeok zeramaten medikuaren laguntza, ahal zuen neurrian izan genian. Nik, esate batera buruan endema izan diat. Han, derrame bat zela uste genian, bainan hemen endema bat izan nuela esan zidatek. Gero, erretiratzea erabaki genuenean, abalantxa bat izan huen eta motxilak eta galdu genizkian. Batek betaurrekoak eta besteak eskularruak galdu zizkieten eta jaisterakoan oso gaizki ibili hituen. Mementu oso txarrak pasa genizkian. Horrek berak asko nekatzen hau. Goizean goiz ona bazegoen ere, bederatzitarako txarra.

ARGIA:— Zer ordutan hasten zineten lanean?

X.E.:— Goizeko lauretan, hiruretan, bostetan... hori nola gerta. Oso goiz hasi beharra zegok, horiek baitira ordurik ego-

Yugoslabeok, bertan asko ibiliak hituen eta hala ere, ez zian lortu tontorra.

Batek betaurrekoak eta besteak eskularruak galdu zizkieten jaisterakoan oso gaizki ibili hituen. Mementu oso txarrak pasatzen genizkian.

kienak lanerako. Bederatzihamarrek aldera, lainoa sartzen duk eta ez zegok lehenago bezala lan egiterik. Pentsa, goizean goiz hasi eta lehenengo kanpotik bigarreneira iristeko, arratsaldeko lauak. Hortik, atera kontuak. Gainera egin genuen ertza horretan %60 eta gehiagoko ezoreka zegoean. Dena jela. Oso nekegarria huen. Everest baino askoz ere gogorragoa huen bide hau.

ARGIA:— Eta zuek egingadako guztia jendeak ez badu balortau ere, alpinismoan dabilzanek zer?

X.E.:— Bai, heurek balortzen ditek. Oso ongi zekitek hor zer egin den. Ibili denak bazekik bai. Horiek guk egindako pausoa, espedizio tradizional batetatik, arin batetara dagoen ezberdintasun hori, ongi hartu ditek. Eta han zeuden espedizio handiek, japonesak, frantsesak, aus-

tralianoak, yugoslabeok... denek zorionak eman zizkigutean. Pentsa, tontorretik oso oso hurbil ibili garela. Eta teknikoki, ba... pauso bat duk.

ARGIA:— Eta zuek pozik al zaudete?

X.E.:— Bai, guretzat lorpen handia izan duk. Hemen hartutako esperientzia handia duk.

ARGIA:— Beste espedizio horiek, zenbat diru gastatzen ditek?

X.E.:— Guk Everesten gastatutakoa baino askoz ere gehiago. Bainan hemen, alpinismoa... Jendeak uste dik gurea denbora pasatzea dela. Oporkeak egiteko era berezi bat edo horrelako zerbait. Beste leku horietan, subentzionatuak zeudek eta beste era batetara ulertzen duk asuntua. Begira, gu kanpo basera nahiko nekatuta iritsi gintuen.

Jaialdiak, baimenak, Labaien, burokrazia... hor bota dugun denbora, geure burua prestatzen behar genian erabili. Beste espedizio horiek, ez ditek horrelakorik pasa behar. Berena, mendia duk eta kito.

euskadi, lehen mailan

ARGIA:— Eta Euskadiko espedizioak nola zeudek kontsideratuta?

X.E.:— Oso ongi; pentsa bi espedizio egon direla orain ere eta naparrak lortu zutela tontorra. Herri txiki baetatik munduko mendi gogorrenetan eta espedizio onenen tartean bi horrelako espedizio arinak ibiltzea, kristorena duk. Euskadi, internazional mailan onenetsuen artean ikusita zego.

ARGIA:— Eta Euskal Herriko bi espedizioak elkar topo egin al zenuten?

X.E.:— Bai, igo aurretik eta ondoren. Hotel beran egon gin-

tuen zeren haiek ere, diruz gaizki eta hori. Merito handia zeukatek.

ARGIA:— Lehen, Pirineo-setik Himalayara dagoen diferentzia eta bigarren horretan ibiltzeko behar den esperientzia non hartu duk herorrek?

X.E.:— Bueno, hamabi urte ba dituk Pirineo-setik irten eta Everest egiteko pasa ditudanak. Nik Amerikan egin diat gehiena. Hirurogeita hamar bat aldiz bost mila metrotako mendiak egin dizkiat. Gero, Akonkagua bi aldiz egin diat, batetan bakarrik eta bigarrenean Martin Zabaletarekin bide berri batetatik. Gehiena Perun egin diat, Kolonbia, Ekua-dor, e.a.

ARGIA:— Eta guzti horiek nola, zeuon patrikatik? Bokadi-loa hartuta?

X.E.:— Bai, lanean arituz aurreratutako apurra, hortxe gastatu. Mendia egin eta buelta lanera.

ARGIA:— Bueno, bainan horrelako lanak izango dituzue,

zeren Michelingo langile batek ezingo dik horrelakorik egin.

X.E.:— Bai, arrazoin duk. Martin Zabaletak Michelinen lan egiten zian eta hori egiterik ez zuenez, fabrika utzi egin zian. Orduan denbora gutxitan lan asko egin eta gero mendira. Meji-kon horrela arituak gaituk.

ARGIA:— Eta aritze horrek zer ematen dik...

X.E.:— Bueno, hau afizio bat duk eta afizio gehienak bezala ezin ofizio bihurtu, bainan bai bizio. Gero dena segidan zetorrek.

Gero denbora gutxitan, asko bizi nahiak badik bere zera ere. Han, mendia, herorri hago herorren buruarekin eta hori esperi-mentatzea zaila baduk ere, zaila-goa esplikatzea. Hemen ezin duk horrelakorik bizi. Hemen dena konplikazioa duk. Kontsumi-tzeko, lana eginez herorri kontsumitzen haiz. Nerbioak, tentsioa, zerak. Mendian ez zego horrelakorik eta gizona oso me-dio urriekin bizi daitekeela garbi ikusten duk.

ARGIA:— Kreatibitateak ere izango dik bere garrantzia horretan...

X.E.:— Ez zekiat. Men-dian, naturak berak sortzen diz-kik problemak eta horiei erant-zun behar zaizkie dauzkaan me-dioekin. Horrek asko erakusten dik eta sentiarazi egiten dik. Sentsibilitatea desarroilatzen dik. Obserbazioa. Isiltasunaren soinua beti presente zego hire baitan, inguruan... Ez duk erraza esplikatzen Azkenik, sensazioz beterik etortzen haiz hiri haue-tara eta bueno, kontrastea ere ez duk nolanahikoa. Hemen ezin duk horrelakorik sentitu.

Eta bere horretan, sensazio, sentipen, kotraste eta guzti ho-rrekin uzten dugu Xabier. Ja-kina, hurrengoa hausnartzen ari denaren inpresioa geuk ere sen-titu dugula ezin uka. Orain bi sherpaz inguraturik dabil eta hu-rrengorako horietekin elkarriz-keta bat prestatzea gustatuko lit-zaiguke. Beraz Xabierren zain geratzen gara berriz ere.

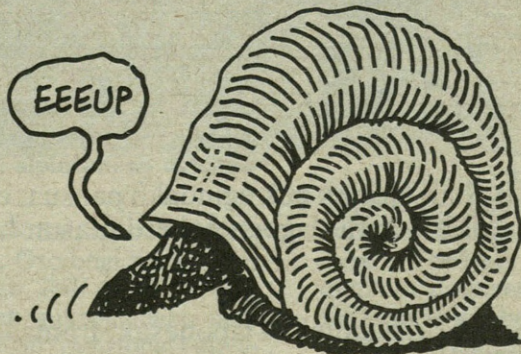
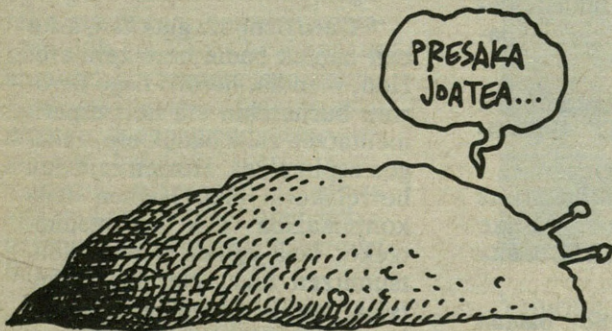
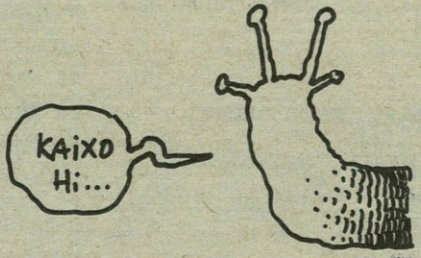

Ibili denak ba zekik, bai. Horiek guk egindako pausua, espedizio dizional batetatik, arin batetara dagoen ezberdintasun hori, ongi rtu ditek.

Eta han zeuden espedizio handiek —japonesak, frantsesak, aus-lianoak, yugoslaboak...—, denek zorionak eman zizkigutean.

Euskadi, internazional mailan onenetsuen artean ikusita zego.

UCD
&
UPN?

U.E.U.-ri buruz aldezk

J.R. ETXEBERRIA

Laster batetan, Uztailaren 20tik Abuztuaren lera, IX. Udako Euskal Unibertsitatea ospatuko da Nafarroako eta Euskal Herriko hiriburua den Iruñean. Lagun asko hurbildu zaizkit aldezk, hori dela eta: UEUn zer berri? Aurten ere ba al zoaz bertara? Zer nolako ekitaldiak egingo dira aurten?

Lehenengo batetan betiko gauzak erantzun dizkiet; matrikula-epa irekita dagoela, informaziorako tokiak Hegoaldeko lau hiriburuetan eta Iparraldeko Baionan daudela, lehenbaitlehen matrululatzeko,... ba dakizue: burokrazia pixka bat.

Baina gero, nik neuk ere galdera batzu egin dizkiot neure buruari, zorioneko UEU horrek nahiko zer pentsa ematen baitit. Orain arteko ekitaldietan, egin ote dugue zer ganorazkorik? Funtziorik betetzen ote du gaur egun Udako Euskal Unibertsitate horrek? Kixote zoro batzuren lan alferra ote da? Etorkizunik ba ote du? Nola antolatu beharko ote da hemendik aurrera? Zertarako?

unibertsitari euskaldunen bilgunea

Bostehun euskaldun (eta euskaltzale gainera) hamahiru egunetan toki berean lanerako biltzea, ez da azaren azpiko orria. UEUk ahalmen hori erakutsi du azken urteotan, partaideen ikasketen maila gora doalarik, gaur egun erdiak baino gehiago unibertsitariak direlarik, irakasleen kopuru handiz bestalde. Ez da gutxi.

Partaide horik, gainera, ez daude geldi urte osoan zehar, udako ekitaldiak prestatzeko lanean baizik (ez horretan soilik, noski). Horrela uler daiteke UEUk azken urteotan argitaratu dituen liburuen multzo handia, nolabait esateko euskarazko liburuen lehenengo argitaratzaile bihurtu dutenak. Eta esan beharra dago, liburu hauetako batzu oso erabiliak direla Unibertsitate ofizialean kontsultaliburu gisa, modu horretan funtzio praktikoa betetzen dutelarik.

Bilgunea dela esan dugu, eta horrela da, bertan berriak eta lanplangintzak adierazten baitizkiogu elkarri, koordinaziorako puntu horiek dituzten abantailak probetxatuz. Azken batez, UEU ezer bada, talde-lana baita.

aurtengoan, zer berri?

Baldintza horietan, etengabe, urtez urte aurrerapausoak ematen ari dira. Jendeak ere aurrerapauso horik ikusteko ohitura hartu du eta horregatik, antolakuntzan ari den baten bat ikustean, kaleratzen duen lehen galdera hauxe ohi da: Aurten zertzu gauza berri egongo dira? Nik neuk orain artekoa mantentzea gutxi ez dela uste dut, zeren errezesioaren eta kontrairaultzaren une hauetan (zenbait gauzatan behintzat) lorturiko puntuak mantentzeari, irabaztea dela baiteritzot.

Dena den, lagun batzuk eritzi hori derrotistatzat hartuko dutelakoan, anima daitezen, aurrerapausoak ere emango direla esango dut. Aurrerapausoak,

adibidez, orain arte erabili ez diren arloak lantzean, hala nola Injinadoretza, Bertsolaritza,... Aurrerapausoak Unibertsitatea kanpora ateratzean (museoen azterketa eta beste). Aurrerapausoak izango dira, lan praktikoen bultzaketan (Astronomian, teleskopioaren erabilkeraz, Biologiako praktikak,...). Eta abar.

Bestalde, aurtengo gaien programakuntzan irakaskuntzagariko ardura berezia nabari da. Euskararen bidezko irakaskuntza nola finkatu, horixe dugu, behin eta berriro, programako arlo desberdinetan ageri zaigun kezka. Azpimarratzekoak dira, beraz, bide horretan egingo diren topaketa edo mintegiak (Filosofiaren irakaskuntzaz, Historiaren irakaskuntzaz, Matekatikaren irakaskuntzaz,...)

politikariak eta ueu

Galdera asko daude airean. Nork laguntzen du UEU? Zertzu talde politikotako kideek parte hartzen dute bertan? Zergatik?

Nahiko topikoa den arren, euskarazko arazo gehienetan pasatzen denaren antzera, ia ezertarako agertzen ez diren talde politiko batzu daude: UCD, PSOE, PCE,... Azken hauetariko ale batzu agertu arren, UEU, salbuespen gisa har daitezke. PN-Vren kideak ere, ezagunak behintzat, ez ohi dira ugariegiak. Horietariko batzuk euskara batuarekin zerikusirik izan nahi ez dutelako agian. Horrela, ba, ez da harritzekoa, ezker abertzaleko jendea gehiago agertzea, nahiz eta, ene eritzi, jenderik

gehiena inon afiliatu gabea izan. Zer esanik ez, konposizio soziologiko-politiko horrek markatu egiten du UEUren izaera eta, automatikoki, pertsona batzuk beraren aurrean duten jarrerara. Ezertarako balio ez balu ere, UEU guztiz irekia dela esan beharra dago eta denetarikoa euskaldunak etor daitezen nahi dugula azpimarratu.

Eta politikaz ari garela, ezin dugu aipatu gabe utzi Eusko Jaurlaritzaren arazoa. Horretaz, ezer baino lehenago, pertsona batzuren jokabide pertsonala eta erakundearena desberdindu behar dira. Adibidez, Etxenike kontseilariak begi onez ikusi izan du UEU eta horrela, duela bi urte, aktiboki parte hartu zuen Fisikaren sailean, hitzaldi bat emanez eta zenbait mintegitara joanez. Iaz ere, jadanik kontseilaria zelarik, bertara hurbildu zen bisita egitera. Baina hortik aparte, Eusko Jaurlaritzak oso gutxi egin du laguntza sinboliko batetatik aparte.

Noski, betiko ostopoarekin aurkitzen gara: Nafarroan egitean,... Baina Nafarroatik euskalduntasunaren haztarnak garbitzeko (likidatzeko esango nuke nik) ahaleginetan dabiltzan momentuon, nola joango gara bertatik? UEU Euskal Herri osorakoa da eta horregatik egiten dugu Iruñean. Ba dakigu, gaur eguneko erakunde batzuren interesegatik, eskandalu-harri bihurtzen ari dela, baina ez berez gaizki dagoelako, erakunde horien jokabide likidazionista salatzen duelako baizik. Agian hitz gogorak izan dira aurrekoak, baina sentitzen ditudan bezala esanak.

ba ote du bizitzeko arrazoirik?

UEU ez da unibertsitario osoa eskaintzen duen erakundea, ez da unibertsitate «paraleloa». Baina eragin handia eduki de-

zake unibertsitate ifizialean. «Euskal Herriko Unibertsitatea / Universidad del Pais Vasco» deitzen den urte osoko unibertsitate ofizialean (eta zer esanik ez beste unibertsitateetan, pribatuak barne) gauza asko falta dira, unibertsitate nazional euskaldunera heltzeko. Eta horretarako bidean, laguntza handikoa gerta daiteke UEU.

UEU gauza txikia da; historia laburra du; medio eskasak; hutsuneak ugari... Baina legamia eta katalisatzaileak ere ez dira zertan kantitate handian erabili behar, efektu harrigarriak lortzeko. Eta UEUK baditu unibertsitate ofizialak falta dituen eta behar dituen zenbait osagai, hala nola euskalduntasuna, nazionaltasuna (eremu geografiko osoa hartuz), herritartasuna eta

gestioaren zabaltasuna,... Uzta-ritzen eginiko agiria eta hurrengo urteetako eranskinak hor daude geure helburuen eta praktikaren adierazle.

Euskara bidezko irakasleen prestakuntza ere, unibertsitate ofizialetik urrun dago oraingoz. Inolako lotsarik gabe, gaur egun unbiertsitate ofizialetan euskaraz irakasteko prest dauden irakasle gehienak, UEUn saiatu eta prestatu direla esan dezakegu. Ene ustez, jendea ez da oraindik konturatu puntu honek eduki dezakeen garrantziaz. Gauza berbera esan dezakegu Lizeoetako irakasle euskaldunei buruz. Eta textugintzan eman diren pausoak ere oso kontutan hartzekoak dira. Batek baino gehiagok harrokeriatzat har dezake goikoa baina, zer demontre! harrotasunez diot: «Nori berea da zuzenbidea».

Horregatik, gaur egun inoiz baino arrazoi handiagoa du izateko. Baina, inoiz baino arrisku handiagoak ditu bere inguruan. Kontzientziaren bizkortzaile eta bide berrien katalisatzaile izan daiteke; izan behar du. Bestalde, zenbait erakunderen erasoa jasateko gai izan beharko du. Eta antolakunde ekonomikoa finkatu beharko du, idealistak ere ogia janez bizi baitira.

Etortzeko deia lau haizeetara zabaltzen dugu. Ba dakigu irakasle batzu pixka bat mesfidatzen direla. Esan da, halaber, erabiltzen den euskarak hutsuneak dituela. Euskara ote den esatera ere heldu dira batzu. Horiei zera esango diegu. Prest gaude kritika konkretuak entzuteko eta gaizki dagoen puntuetan zuzentzeko. Baina horretarako kritika konkretuak entzuten behar dira, mintegietan parte hartuz. Ateak irekita daude; gelak jende langilez —eta ahal dela jakintsuz— bete daitezela, hori besterik ez da gure nahia.

OINEZ 81: nafarroako ikastolak abiadan

Urtez urte KILOMETROAK eta IBILALDIAK antolatzen ari diren bezalaxe eta behar berdinak eraginda, Ekainak 21ean Altasun San Pedro izeneko zelaian OINEZ 81 antolatu zen. Bertara Euskal Herriko euskalzale guztiei dei eginik.

nafarroako ikastolen larritasunak

Nafarroako ikastolen egoerari buruz OINEZ 81en antolatzaile diren gau-eskolen koordinakunde eta ikastolen federakuntzak ikastolak bizi duen egoera oso larria dela esaten zигuten. Larriune hau ez zela alde ekonomikora mugatzen; administrazioaren erantzun ezak, urtez-urte, kolokan dagoen zer-baiten inpresioa ematen diela.

Iadanik, 1978. urtean, Nafarroako Ikastolek instituzionalizatze eskaria zuzentzen zion Nafar Diputazioari, bera izan zedin ikastolen ardura jasango zuena.

Geroz, eguneroko ibiliaz, eta beste herrialdetako ikastolek Eusko Jurlaritzaren bitartez normalizazioa lortzea posible izan bada, Nafar ikastolak airean gelditu dira, Diputazioaren erantzun eza delako. Honela, egun, ez dago ez konbeniorik, ez inolako tratamendurik, diru laguntza urriak, alderdi politikoen momentuko alternatiben arauera dantzatu beharrean direlarik. Honek suposatzen duen seguritate ezak, ikastoletan lana seriozki planteiatu ezina dakar.

Euskararen atzerakada egunetik egunera handiagotzen ari den unean, Nafar administrazioak ez dirudi errekupeazio lanetan hasteko asmorik duenik. Egoera honetan ikastolaren beharra dudagabekoa gertatzen da, oraindik euskararen alde lanean diren ikastetxe bakarrak direlarik.

Egun, Nafarroan 42 ikastola dira, denetara 5.401 haur eskolatzen direlarik. Hauetatik eskolaurrean 2.302 dabilta, 2.462 O.H.O. an eta 104 haur B.U.P. en

O.H.O. ematen duten ikastolak 13 dira eta bat B.U.P. maila ematen duena.

Administrazioaren erantzun falta honek, ez ditu Nafarroako ikastolak inolako planifikazio lanetan sartzen uzten, egun herrietako ikastola askok, jarraipenik ez izatean, haur kopurua, inguru itxia eta abarregatik, irtenbiderik ikusten ez dutelarik.

Administrazioa, benetan inplikatu balego euskararen errekupeazio lanetan, ikastola hauek, haurraren heziketa, lehen etapa beteko lukete, gero esko-

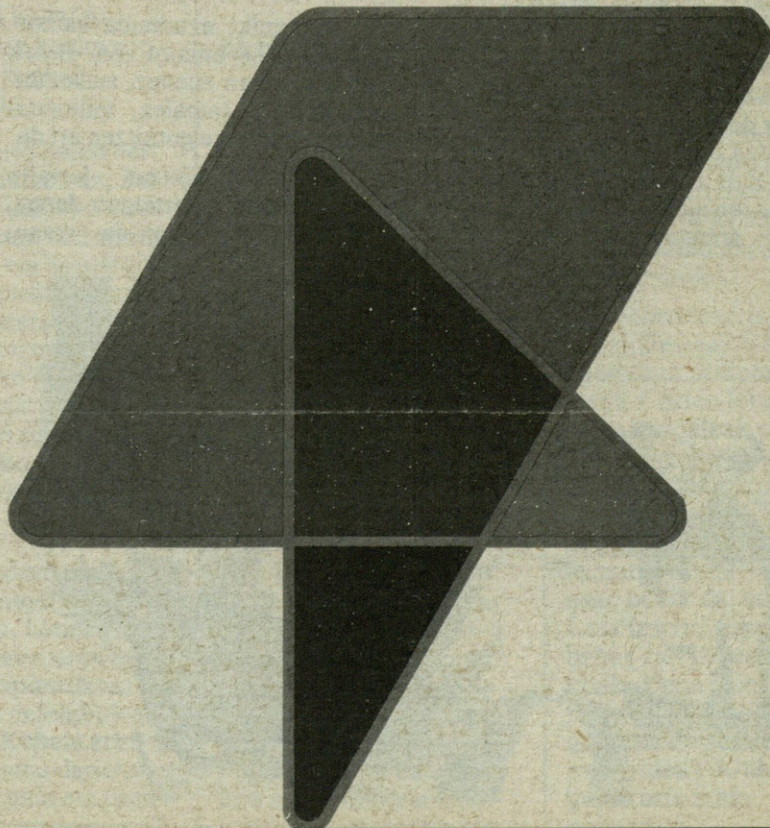
lan kan hau jarri zezan.

Hau ez da horrela, eta nahia hori errealitate bihurtuta ikusten ez duten arte, herriaren laguntza eskatzen jarraituko dute ikastolek, instituzionalizazioa behin-goz lortu arte.

jaia

Deiari erantzunez 45.000 pertsona inguru bilduziren, hasi goizeko hamarrak inguruan eta arratsaldeko 7ak inguru arte.

Arabatik eta Bizkaitik ere jende dexente gerturatu bazen ere aipagarria da Gipuzkoatik eta Nafarroatik bertatik joanekoek osatu zutela gehiengo handiena. Antolatzaile batek aipatzen zигun bezala ehuneko hogeitamarren bat izango ziren Nafarroatik

bertatik joanak. Eta hau gaurko egoera honetan ez da gutxi.

Antolakuntza primeran egina zegoen eta programa guzia, oso zabala izanik ere, bete egin zuten. Horrela Barrankako udalak bildu ondoren goizeko 10ak inguru eta hirurogei bat pertsona aurrean zituztelarik Nafarroan euskararen egoerari buruz aritu ziren Jose Maria Satrustegi euskaltzaina, Jose Ramon Mintegi Nafarroako ikastolen federakuntzako lehendakaria, gausekoletako koordinakundeko Lurdes Mendieta, Eusko Ikaskuntzako Eujenio Arraiza, eta «Euskal Herrian Euskaraz»ko Antxon Erkizia.

Bertan argi gelitu zen euskarak ez duela nafar instituzioetatik laguntza handirik hartzen. Erki-ziak (E.H.E.) zioenez, koofizialtasunaren aldetik ez da batere betetzen, areago oraindik, ba dirudi

Diputaziooaren ahaleginak euskara desagertzearen ildotik doa-zela. Era berean Nafarroako Gobernadore Zibilak zenbait euskal kultur ekintzaren aurka egindako jokoak salatu ziren.

Satrustegi kexu zen euskararen aldeko borrokan agertzen den alderdikeria gehiegizkoaz eta langintza orokor baten alde azaldu, argi utzirik Euskal Herria dela benetazko arazoa, eta Nafarroarena arazo horren zati garrantzitsu bat.

Bestalde, diru arazoak sortzen dituen larritasunak behin eta berriz aipatu ziren.

Azkenik, eztabaida baikortasunik gabe amaitu zen. Batek aditzera eman zuenez, euskaldunen artean, tamalez, militantzi kontzientzia ere gutxitzen ari da

Jaiak behintzat jarraitu zuen. Hauetan gertatzen denez, erribindikapen nagusia soinu,

dantza eta alaitasunean nahiko estalia gertatu zen

Han izan genituen Orfeon Pamplonés, meza garaian eta ondoren kantatu zutena, Iruñea dantza taldea, Enrike Zelaia soinu-jolea, gazte eta zaharrentzat sokamuturra, Azkoitiko trikitilariak, Igarzabal, Argiñarena, Zelaia eta Iraola bertsolariak. Perurena ere han eta hemen aritu zen inguruko arroka guztiak jasotzen. Sokatiran lau probintzietako txapeldunen tirasaioa ikusi ahal izan genuen baita Osasuna, Erreal, Atleti eta Alabesek osatutako bi ekiporen arteko partidua ere. Han zebilen futbolaren zenbait historiko ostikoka.

Euskal preso eta errefuxiatuen oroipena Admnistiaren Aldeko Bazardeko kideek eragin zuten. «Amnistia bai, nuklearrik ez» pankarta osatuz, 80en bat pertsonak eman zioten buelta zirkuitoari, hala nola Cresporen heriotzeaz, OTANen aurkakoak, etab. Iruñean juzgatu berria izan den Iñaki Zabaletaran (E.H.E.) alde ere mahaiak jarri ziren firmak jasotzeko.

Pertsonalitate ugari azaldu zen bertan, horietatik jendearen artean arrakasta handiena lortu zutenak Xabier Errorekin etorri ziren penba Tsering eta Pasang Pemba sherpak. Hauen despistea handia izango zen ba, bertan hainbeste jende zirkuito bati bueltaka ikustean.

diru kontuak hainbestean

Guztira, kamisetak, txapelak, etab. saltzarekin eta zirkuitoak berak ateratakoarekin, 10en bat milioi lortu zituzten eratzaile batek zioenez. Gehiago jasotzea espero bazuten ere, ezin konpara daiteke Nafarroakoa, iaz Tolosan 80.000 pertsona bildu eta 15en bat lortu zirenarekin. Hemen ba dirudi jendeak poltsikoa beteagoa zeramala.

Hala ere, Iñigo Aritza ikastolak, behar duena lortu ez badu ere laguntza dexente izango da dirutza hau bere beharretarako.

Bestetan bezala, ikusi ahal izan ziren bueltatxo bat ematen ikastolak ekintza hauetara behartzen dituzten pertsonalitate kargudunak, lotsarik gabe, gainera. Hau paradoja!

antzerkia

antzerki taldeen II erakusketan:

«el rayo colgado» eta «fedra»

MIKEL ANTZA

Cooperativa Denok

COOPERATIVA DENOK Gazteizkoak, Francisco Niebaren «EL RAYO COLGADO» o peste del loco amor deritzan obra aurkeztu zuen Euskal Herriko Antzerki Taldeen II Erakusketan.

Ikusi nahi izanez gero, obra guztian zehar binomioak eta jarrera anbiguoak atzeman daitezke. Kontraesanak. Lehenik aipatu behar dena terrorea eta umorearen artekoa da, monjategi zaharkitu eta bildurgarriki ilun eta zikin batetan, non misterioaren bertsioa desaroilatu den, umorezko momentu aipagarriak lortzen dira; hasieran ofeko ahotsarekin, honek, eszenatokian agertzen diren elementuen edo aktoreak esaten dituen hitzen definizio parreragi-

leak egiten bait ditu, gero obraren baitan sortzen diren zenbait egoeragatik.

Misterio baten bertsioa eskeintzen da, Batuekas eskualdeko monjategi batetan bizi ziren bi monjen eta hauek giltzapetua gordetzen zuten ume atzeratu bati buruzkoa (Porrerito). Tartean sartzen da, armiamasaretutako antzinatasunean, eri sendagaitz batek jotako injinado-rea, erraiak sutan dituelarik.

Injinadore ateoak monjak herejetzat akusatzen ditu, hauek Porrerito (deabruaren enkarnazio hipotetikoa) zaindu eta defenditzen dutelako. Kanela eta bainilla usaina darioten armarioez gain eta pasadizu ezkutuez gain, gaur

egungo gizarteari kritika egiten zaio (dinamita-rayo colgado), baino obra guztia orokorki hartuaz ilunean geratzen da kritika hori. Detaleak kontutan harturik obra barrokoa bait da.

Misterio kutsu hori lortzea guztiz beharrezko da tankera honetako obretan eta eszenatokia zaindu behar da horretarako. Efektuak lortzen dituzte, Porrerito deabru hori gutxien espero den momentuan eta tokitik azaltzen da eta.

Mistikotasuna taxutzerakoan errealismo handiko erretablo horimorak eratzen dituzte. Monja bien resignación errezatzeko era bereziarekin batera, bakoitzak duen akatsa (begibakartasun fantasiosoa bata, iltze dantzarazlea besteak) eta batez ere beraien burusoiltasunarekin kontrastea egiten duten jantziak dira Batuekasetako monjategiko hauts zaharrean kolore estrainoa ipintzen dutenak.

akelarreraren «Fedra»

Bestalde Antzerki Erakusketan hauetan ere, Bilboko AKELARRE taldea Miguel de Unamunoren «FEDRA» trajediarekin aurkeztu zen. Luis Iturrik aurkezpenean egin zuen hitzaldi oparoan adierazpen frango bota zuen; obra horren egokitzeari buruzkoak izan ziren interesgarrienak eta baita ere Unamunok bere obra honi buruz zituen iritziak.

Unamunorena edo Urlia jaunaren obra idatzia den alde batera utziz, antzerki aspergarri bat egin dute Akelarreak. Unamunoren usatez obra hori antzestera koan maindire bat nahikoa zen fondotzat. Akelarreak, maindire bat

baino zerbait gehiago erabili dute, baina tonalitate txuria mantenduz. Zihur nago Unamunok maindirearena esatera koan ez zuela pentsatzen loan.

Iturrik aurkezpena egiterakoan «Fedra» tragedia-concierto bat zela esan zuen, garrantzi handi zeukala musikak (pianoak kasu honetan) obraren bilakabidearekin; une bakoitzak erritmo bereizi bat zera-mala. Hau dela eta badaude azierto batzu baino ez obra jasotzeko modukoak.

Famili baten heustezinezko gainbehera antzesten da, Fedra bere «semea» rekin maitemindua dago eta honek ekartzen du barne tentsioa. Pedro senarrari gezurra botatzen diotenean Fedrak eta ondorioz semea etxetik jaurtikia denean, obraren gorrena iristen da. Gero Fedrak bere burua hilko du (eszenatokitik kanpo, Unamunoren detale bereizia hau) baino bera hil baino lehen semea etxera bueltatuko da eta Fedrak testamentutzat utzitako gutun batetan dena argitzen da.

Familiko midikudeabrua eta amonaren arteko elkarrizketak du obra: «tú ya lo sabías todo» esaten dio midikuak amonari.

Horrelako trajeri bat antzesteak eskaten duen dramatikotasun maila zuten lortu aktoreek, szeptzioak salbu (Pedro senarra) noski. Unamuno paperetik eszenariora eramatean eta gaurkotzean ez dutela asmatu Akelarreak esan behar da, edo agian Luis Iturri eskatu behar zaizkio eskatze-koak. Dena dela eta Iturrik ongi dionez ikusle goarena da pataleoaren eskubidea edo ahotsa galdu arte txalo egitearena.

Zinema

ai no corrida («zentzuen inperioa»)

(1976. nagusia oshima)

XABIER E.

Japoniar zinema baztertuta dago mende-baldean. «Munstruoen» pelikulak bakarrik ekartzen dituzte eta besteak erabat desezagunak dira guretzat. Japoniar zinemari oraindik ez dizkiote ireki ateak mende-baldean. Nahiko arraroa egiten zaigu horrelako pelikula bat ikustea.

Eta hemen azaltzen dugun zuzendaria, Nagisa Oshima, ez dago baztertuta mende-baldean soilik, Japonen bertan ere baztertuta dago. Hamaika aldiz haserretu da distribuidorekin, boterea kritikatu, zentzuratu izan da, auziak, bahiturak, ... ikusten denez Oshima eta Boterea «ondo» konpontzen dira elkarrekin. Oshimak 50. dekadaren ikasleen mugimenduan parte hartu zuen eta Kyoto-ko «Zenkaguren» Federazioko presidentea izan zen. 1959an hasi zen pelikula egiten eta 1962-etatik 1965etara telebistan egin zuen lana, ordukoa da bere dokumental ezagunen arteko bat: «Wasurerareta Kogun» (armada imperial bat ahaztuta); horrezkero bere

pelikulen lana telebistarekoarekin batera eraman du.

Oshimak bere gizar-tearen estudio sakona egiten du bertako egoera aztertuz. Independiente ibili da beti, inongo konpainian sartu gabe; bere pelikularako dirua aurrengo pelikulatik ateratzen du, izan ere pelikula oso merkeak egiten ditu. Hiru astetan gidoia, aktoreekin eta taldearekin eztabaidatu, 30 bat egunean arrodatu, 15 egunean montajea egin eta horrela bukatu dute pelikula. Aktoreak bere lagunak izaten dira eta normalki baino merkeago kobratzen dute, nahiko libre egiten dute lana, libertate handia ematen die eta. Oshimak, aktoreekin dituen harremanei buruz hau esan du: «nere harremanak haiekin — aktoreekin — ez dira izaten bakarrik lana egiteko benboran, errodajetik kanpora zabaltzen dira eta».

ai no corrida (el imperio de los sentidos)

1975eko Ekainaren

17an Cannesetik etorri ziren banatzaile batzuekin hitzegin ondoren pelikula porno bat egitea erabaki zuen; «Pelikula porno bat egingo dut, ez pelikula bat bakarrik, pelikula porno bat A-tik Z-raino baizik», idatzi zuen gau hortan.

1936an Japonen Hamaika aldiz haserretu da distribuidorekin, boizan zen gertaera batetan oinarrituz (istorikoa beraz) egin zuen bere pelikula porno hau. Bi maitatzaileen arteko harremanak eta bizimodua kontatzen dituen pelikula hau. Oshimak berak esan zuen pelikula honi buruz: «Bi gizaki haien izatea, orduan zegoen Estatuaren Boterearentzat belgurgarria zen. Japoniar gizonak borrokatzen hiltzera zihoazen momentu hartan, gizon bat zegoen, Ishida Kichizo, emakume baten maitasuna eta sexualitatea asetzeagatik, pozik hiltzera zihoan.», eta baita ere «Pelikula, Botereak Abe Sadari buruz egin zuen irudiaren aurka egin nuen» (Abe Sadak sei urteko kartzela jaso zuen bere maitatzailea hiltzeagatik. Pelikularen gidoia agertu zen liburua-pelikularen titulu bera zuena-1976an bahiturik izan zen, «Iizuna» omen zelako. Auzia izan zuten eta 1979an errugabeak deklaratuak izan ziren, hala ta guztiz pelikula faltsuztatuta (heren bat maneatuta) plazaratuko da Japonen. Liburuagatik izan zen auzian argi ta garbi ikusi zen japoniar jendearen nahia, kanpoan (Japone-tik kanpo) pelikula ikusten zuen eta; Parisen konkretuki egon zenean, Parisera joan ziren japoniarretik heren batek — 80.000 batek — ikusi zuen.

Zer du ba, pelikula honek hainbeste zarata

ateratzeko? Pelikula bi gorputzen erreprimitu gabeko nahia da, bi gorputz elkarren nahian. Pertsonaiak, gizona, emaztea morroia, ... gorputzak bihurtzen dira; emakumea ta gizona nahiaren bi gorputz dira soilik. Emakumeak ta gizonak beren egoerarako tokia sortu dute, biak itxita bizi dira, hor bizi dira gustora, besteekin sartu gabe ta kasorik egin gabe. Legetik kanpo bizi arren pozik bizi dira eta ahal badute besteak berenganatzen dituzte (egiten duten ezkontzako giroa, atsoarekin maitasuna egiten duenean, ...). Indarkeria dago, baina maitasunaren indarkeria kanpo-koaren islada da.

Nahia ez da asezten, inoiz asetzen ez den nahia da ta azkenean bestearen gorputza irentsitzen du; orgasmoa ta heriotza elkarren aldamenean bait daude. Gizonak bere heriotza onartuko du, baina ez soldaduen heriotza, zentzurik gabeko heriotza; bere maitatzailearen nahia asetzeko, maitasunagatik, bere maitatzaileagatik baizik, eta horregatik pozik hilgo da.

Pelikulan denbora gehiena maitasuna egiten iraunten dute, eta norbait joaten bada pelikula porno bat ikustera, baina bakarrik «zerbait» ikustera edo, benetan aspertuko dela, pelikularen gaia hori da eta, maitasuna, nahia, amorioa, eta hortik ez da ateratzen.

Pelikulan zehar eta pelikularen helburuan bertan agertzen zaigun ideia nagusia «sexo askapena eta politikoa erlazionaturik daudela» da. Eta bukatzeko hona hemen Oshimak esaten duena sexu-egoeraz eta sexoari buruz: «Mun-

duko bigarren guda bukatu arte gure sexu-egoera hondagarria zen, obsesio iraunkorra baitzen. Gai honeaz izugarrizko errepresioa zegoen. Sexua eta honekinerlazonatzenzen guzta bidegabekeria, pekatu handia zelaren irudia zegoen. Sexualitatearen zeregin bakarra birsorkuntza zen... Munduko bigarren guda bukatu ondoren sexuak ez zuela beste ekintz lotsagarriekin erlaziorik»-en ideia finkatu zen, eta gaur egun, berriz, errepresio

sexuala abolitu behar dela pentsatzen da; niri konkretuki beharrezkoa iruditzen zait. Baina ez dut uste sexu askapenak, askapen osoa suposatzen duenik; askapen partziala da soilik, beraz, oso erozoa».

Oharra: Pelikula honen titulua AI NO CORRIDA, Maitasunaren lasterketa da; baina Españan jarri dioten itzulpena bestea da, Zentzuen inperioa.

argazkilaritza

euskal herria 1975-80

bost urte argazkilari tzan

Herri honetan izaten dira noizik behin ideia aproposak ere. Gure herriko ekite motelak hainbeste kritikaturik gertatzen direnean gaurko hau txalotu beharraz poza ematen du.

Izan ere, izatekotan, herri honek, historiari ba du. Eta historiaren jabetzean argazkila-

rien lana inor besteen lana baino aipagarriagoa ez ote den ere galde egingo genioke edonori. Herri honetako azken urte hauetako gertaeren aurrean —eta aurtengo erakusketa hau 1975tik 1980 arteko gertaerei buruzkoa da— prentsak izan duen arrakastaren barnean textoei argazkiak lagundu baino, go-

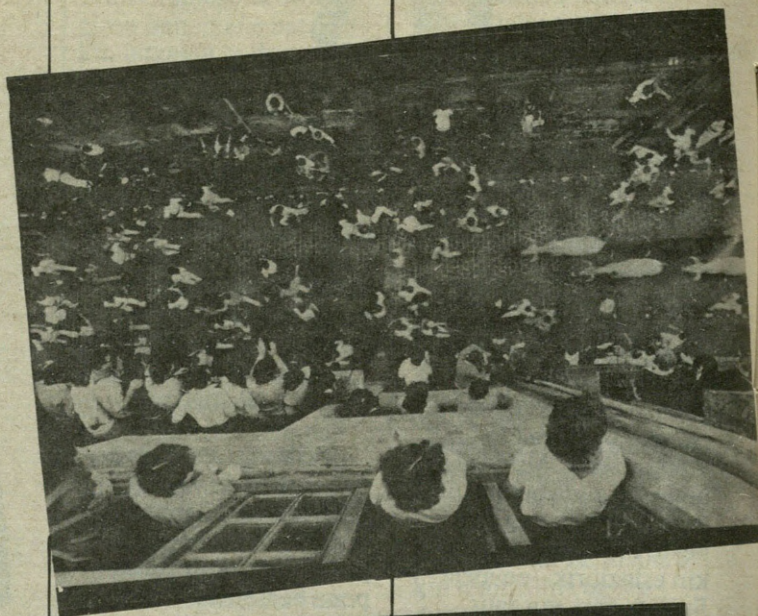
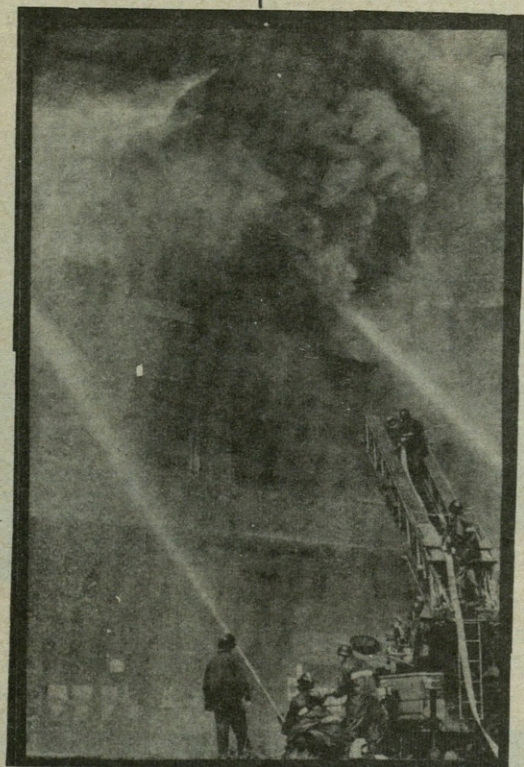
mentarioak laguntzen ziela argazkiei.

Argazkilaria historia honen lekuko berezia da. Askotan —gehienetan— bere lana ezagutza handirik gabe igarotzen bada ere berak bere esku, begi eta bu-ruak erabakitzen duten KILIK! une horretan arkitzen dute gertaerak izan dezakeen adieraz-

pen eta esanahi berezia. Prentsako gomentarioen ondoan une fijo horrek adierazten digu gertatutakoaren egiatasuna. Errealismoz betetzen ditu hitzak. Gertaeraren baloreaz jabetu gaitezen.

Eta gero teknika dago, argazkilariak arte bilaka dezakeen teknika. Zuri beltzeko gris gama

zabalarekin, argiak di-
tuen posibilitateekin jos-
tatuz, bere eskutan har-
tzen dute argazkiek
behar duten ikusmen
dramatiko, ironiko, edo
errealista.

Bilboko Arte Ede-
rretako Museoak ekite
aparta izan du erakus-
keta hau antolatzen.

Bertan beste hogei-

ren artean ARGIAren
izenean Arturo Degado
gure argazkilari trebe eta
lagun fin honek hartu du
parte.

Itzal bat izan de-
zake erakusketa honek,
daudenak oso ondo esa-
nak baldin badaude ere,
ez daudela egon behar
luketen guziak. Eta
egunkari batetan aitzai-
kiz ez zeudenak berek

nahi izan ez zutelako
izan zela esaten bazuten
ere, hau ez dela kasu gu-
zitan egia gertatu. Eta
horren proba gure artean
Luis Otaegi eta Txema
Ormazabalek eman bait
dezakete, urteetan lan
asko egin ondoren horre-
lako erakusketa bateta-
tik kanpo gelditzea ez
bait zuten merezi.

Hala ere eta izanak

izan ekite zoriontsua Bil-
boko erakusketa hau,
Ekainaren 8tik 30 bitar-
tean herri honetako alor
askotako eta ikuspegi
desberdinetako lan aber-
ratsak ikusteko aukera
eman digulako.

Hemen goian ditu-
zue honen giroan egin-
dako Arturo eta beste
batzuen zenbait argazki.

filosofiaren atarian

TXELIS ALVAREZ

Modak dira nagusi mundu honetan. Garai batetan politika «egitea», marxismoaz eztabaidatzea, existentzialismoa dastatzea eta superestruturak guttiestea modan zegoen bezalaxe, egun, á la page ego-teak besterik eskatzen bide du: literatur zale izatea eta bereiziki kritiko literarioa, politika egiteaz pasatzea — politika jasateaz ez baita inoiz pasatzen, besterik nahi den arren —, marxismoa auzitan jarri baino kupidarik gabe gaitzestea — arrazoirik gabe askotan ez ote! —, nouvelle philosophie delakoaren honorezko bazkidea egitea existentzialismoarekiko buru-berotze haiez halako gaztaroaren ingenuitate eta infantilismo baten ondorio konprenigarriak bezala gogoratuz. Ezin uka, halare, egungo modak —modek, apika— gehiagorik ere eskatzen duela: filosofia irakurri, aztertu eta, azken batez, egin baino, modan diratekeen gaiez besterik gabe mintzatea; baina, beti ere burua gehiegi berotu gabe, arazoak sakonegi analizatu gabe, egiaren orruak gehiegizkoak izanzen ez ote diren beldurrez; zientzia hutsa egitea, zientzia huts hori zer ote den badaezbada ere galdetu gabe; linguistikari ekitea hizkuntza edo mintzamenaren adierazkuntza-

ren egiturez gehiegi kezkatu gabe; euskaragintza aldarrikatzea baina inplikazio politiko eta sozio-estruturalak gainetik soilik ikutuz, erreialismo politikoak hala eskatzen duenez.

Baina, dena den, modak ongi erroturik ditugu gure gizartearen baitan, eta, noski, gizakide bakoitzarenean. Zentzu honetan, nik uste, izpiritu kritikoa mantendu eta bultzatzea dukegu onena modak ere moda baizik ez izateko, beren testuinguru, mugak eta norainokoak ahalik eta zehatzen zedarriz.

Soziologoarena jokatu nahi izateke zera esanen genuke, bestalde: modak nagusi diratekeen bezalaxe, krisi edo krisialdiak ere ez ditugu nagusigo guttiagoak, alegia, gure gizartea ezertaz karakteriza badaiten krisialdien gizarteaz karakterizatu beharko litzateke. Filosofia eta filosofia-rekikoak aipatu ditugunez, egungo gizartean, euskal gizartean hain zuzen ere, krisaildi ekonomiko eta politikoez gainera (edota batera), identitate eta pentsamendu krisaildi izugarria detektatzen da nonahi: geroz eta zabalago diren sektore askoren etsipena, noraezean ibiltzea, identitate eza; aurreko ekin eta pentsamoldeen baliditate eta eman-

kortasun gabezia; balore, jokabide eta pentsakera aberatsago eta betegarriagoen egarria; indibidualitatearen ohinu garratzak komunitate guzti ahaldunaren kontra...

Testuinguru honetan kokatuko genuke geuk azken urteotan Filosofiak ezagutu berri dituen entzute, arrakasta eta barreriatzea. Filosofia berriro ere plazaratu da. Fenomeno honek baditu, ukan, alderdi positibo eta on franko; arriskurik falta ez duen bezalaxe: moda bihurtzea eta, modak oro erortzen eta bilakatzen direneko keria eta erru beretan bukatzea. Honek, halaz ere, ezgaitu neurrigabe kezkatu behar, zeren eta, azken batez, giza — eta kultur joanariak ez baitira guztiz aratz eta garden (hots, «makula» — gabe) suertatzen, ezta zergatik suertatu behar. Historia, zernahiren historia ereden, konplexuago baita, eta agian horregatik, aberatsago... eta irredutibleago, murrizgaitzago. Testuinguru honetan, beraz, kokatu behar da diskurtso filosofikoaren egarria.

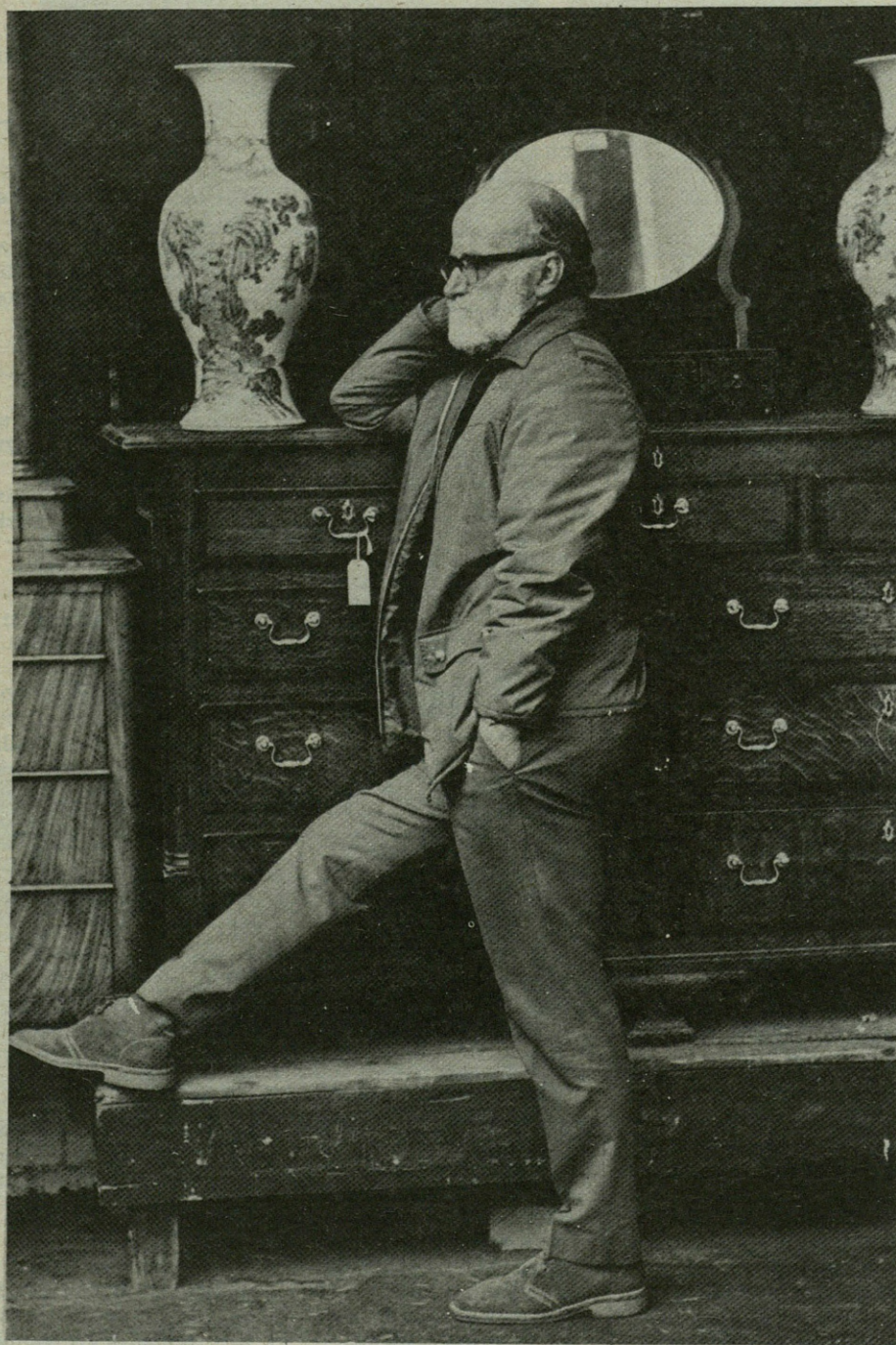
Azkeneko hiruzpalau urteotan, Donostiako Filosofia Fakultatea eta kajao-rronetako Filosofi Asteak direla medio, Donostiadeak kezka berriak ezagutu ditu, baita halaber haize berri eta freskoagoak. Zalan-tzarik gabe, Espainia eta Kataluñako filosofari «gazteak» kalitate handiko emakume eta gizonak ditugu (gizonezkoak gehienik oraingoz), eta ez geundeeke egiatik oso urrun honelakorik esango bagenu, alegia, ez dietela gehiegi inbidiatu behar beste Herrietako filosofariei («inbidia» diodan zentzu metofo-riko batez diogu, jakina). Izenak ez ditugu aipatu nahi, eza-gunenetara jotzearen jokabidean ez erortzeagatik, ezezagun on asko tintegian uzteko beldurrez baigara,

hoberenen lehiaketa — futboleaz bezalaxe — oso gogoko ez dugularik.

Euskal Herriko panorama filosofikoa, edo hobeiki eta zehatzago mintzatzearren, euskaraz eginko filosofiaren panorama, aldiz, urri xamar dateke. Badakigu, jakin, gauden alturaotan holako konparazioetan sartzeak zentzurik ez duela. Azpimarkatu nahi duguna besterik da, konparaketa ororen gainetik. Euskal Herriko filosofia ez dela urrezko aroan hain zuzen arkitzen diogunenan zera esan nahi dugu: asko, dena ez esateagatik, egiteko dagoela gure herrian alor honetan. Irakasle konpetenteak formatu, filosofiaren irakaskuntza zabaldu eta seriotu, publikazioak ugaltu eta espezializatu, obra klasikoaren euskal itzulpenak bultzatu eta planifikatu, debate eta eztabaida publikoak ireki, aldizkariak sortu, biblioteka berriak sortu eta daudenak filosofia mailan aberastu eta batez ere euskara filosofiaren beharretarako egokitu eta landu.

Baditugu bi kezka, haatik, kaleratu nahi ditugunak, filosofiaren modari gagozkionez: 1— filosofia, modaren modaz, beronen historia eta arazo funtsezko batzuren ahaztutzeko, arriskua ezagutze eta informazio partzial, azaleko eta azken «page»koa gertatuz; 2— filosofia, Euskal Herrian, erdaraz egitea.

Lehenengo kezka da gogokionez, asko eta luze hitz egin liteke. Fenomenoak bere zergatiak ere baditu: filosofia eskolastiko eta ofizialaren ondorioz, irakasleko pedagogiarik eza, besteak beste. Derragun, dena den, arriskua hor dagoela; filosofia ezin daitekeela á la mode diratekeen bizpahiru arazo eta autoreren istudiatzera murriz, problematika zabalago, aberatsago, «klasikoago», (zergatik? ez) emankorrago baita, baitaiteke, bederen.

Bigarrenari dagokionez, eta honetaz bai luze hitz egin beharko genukeela, ezin uka tamaina handiko arazo baten aurrean gaudela: egun, euskaraz irakurri eta idazteko lehen baino ohitura eta ahalbide gehiago dauden arren, erraz irakurtzen da eta idazten nagusiki. Irakurtzearena, esanen du norbaitek,

konprenigarria da, liburu interesgarri guztiak, bizpahiru izan ezik, erraz irakurtzen dira. Bego, baino besterik gabe. Zenbatetan ez dugu ikusi liburuxka edo agiri bat bi hizkuntzetan eskutan izan eta gaztelaniaz nahiz frantsesez irakurtzea. Fenomeno honek zera adierazten du, alegia, euskaldunok, eus-

kara ongi xamar jakin arren, gaztelania nahiz frantsesa dugula hizkuntza nagusia; eta honek izugarritzko ondoriak dakartza filosofiaren garapenarekiko, zeren eta ezin esan badaiteke ere hizkuntzak diskurtso filosofikoa **guztiz eta erabat** determinatzen duenik ezin esan badaiteke ere hizkuntza konkretoaren de-

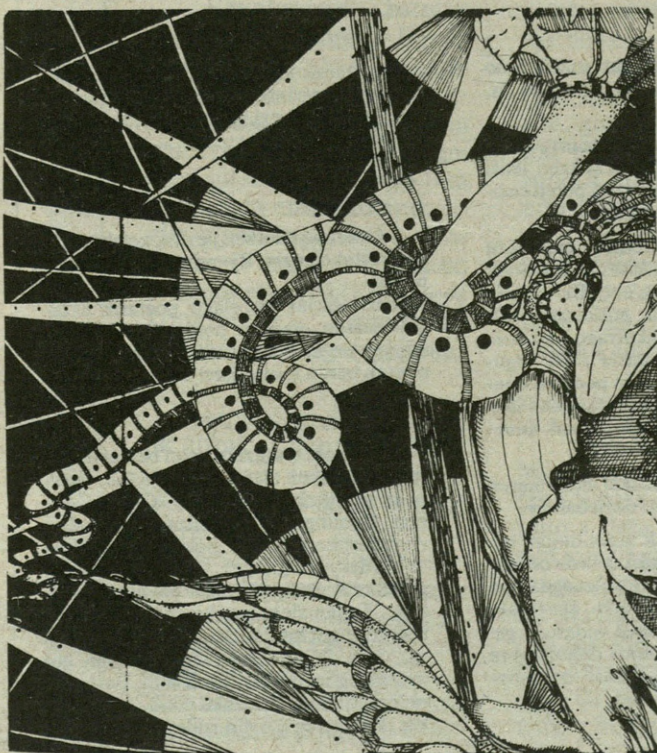
terminazioak ezin guttiets baititzaiegu halare. Aipatu gabe uzten ditugu fenomenoaren ondorioak sujetoarekiko.

Ezagunak dira —ez dakigu halare behar diren bezala aipatuak— filosofiaren historian zehar hizkuntza jakin batzuk (grekera, latina, alemaniera, frantsesa) ukandituzten inplikazio eta zerikusiak diskurtso filosofikoaren edukiarekiko beraiekiko. Edukia eta eduki horren babesle linguistikoa guztiz loturik daude, beraien artean dagokeen **be-reizkuntzak** elkartzten dituen **batasuna** salatzen baitu. Bestalde, filosofiaren mintzoa, beste edozein jakintzarena bezela, zerbait adierazteko da, zerbait komunikatzeko, aditzera emateko: hona hemen **adierazle/adierazi** bikoiztasun ezagunaren dialektika bortitza, oraindik orain guztiz argitu gabe dagoena.

Frantziako estatuan, adibidez, egun ematen ari diren hizkuntzarekiko ikerketek (J. Lacan, J. Derrida, R. Barthes, G. Deleuze, J. Kristeva...), eta semiologiaren baitan bereiziki, garbi aski frogatzen dute mintzamenarekiko azterketan filosofiariek darabilten hizkuntza konkretoak dituen inplikazioak eta zer esana. Bestalde, eta bukatzeko, McLuhan-en teoriak arrakasta handia ezagutu du: komunikazioan **mezua-/komunikabide** delako bikoiztasunean mugak ez dirateke oso argi, komunikagailuen inportantzia uste ohi dugun baino handiagoa izaki, komunikabideek mezua-aren egitura bera ematen dutelarik aditzera, «gailuak» berak mezua direnez.

Aurtengo U.E.U.ko filosofia Sailerako «Komunikazioa» erabaki dugu gai nagusitzat tratatzea. Gorrako aipaturiko galderak eta aipatu ez ditugun beste asko izan ditugu kontuan aukera egiterakoan. Debattea, beraz, irekita dago.

- esne piska bat gehiago???
- ez, honela ongi da.
- (...)
- berriro ari da hortxe.
- lasai utz ezazu, inpresionatu besterik ez du egin nahi.
- mamuak, jeinu miragarri eta boteretsuok, garai txarrean tokatu zaizue bizitza. Dena dela, gaua eta isiltasuna zuen alde izango dituzue beti.

ZERUKO ARGIA

ILLEROKO ALDIZKINGI EDERGARRIDUNA

URTEZ URTE

Joan zen asteko alean Gabriel Arestiren artikuloari BASARRIK erantzun zion 1963ko Abenduara lan dator erantzuna. Luzeegia ba da ere artikulua, ez dugu hasika bateko polemikarik agertu nahi.

gabriel aresti jaunari

Gure artikulu batzuk etzaizkio atsegin izan Aresti jaunari. Ezta batere arritzeko. Guri ere etzaizkigu irakurtzen ditugun guziki izaten. Danok berdin pentsatze ori eziñezko dala aspalditxotik dakigu.

(...)

Bertsolariak ere poetak dirala dio Gabriel Aresti'k. Ba -du goralpenik asko bertsolariantzat; goi gallurrean jartzen ditu. Jorge Oteizak «Qousque Tamden» liburu sonatuan bezelatsu.

(...)

(...)

¡Zer dio ordea Gabriel Aresti'k

Etziran alperrik alegindu «Lizardi» bat, «Orixe» bat, «Loramendi», Emeterio Arrese, jauregi, jakakortajarena, Loidi ta abar.

Aiek erabili zuten euskera ta bertso moldatzeko tankera etzaizkitzula gozko esatea barkagarri da, baña, aien lanetan erri bertsolarien bertsotan baño poesi gutxiago dagola esaten, illargiak eguzkiak baño argigiegi dula esatea be-

zela da. Bertsolariak olerkari guziak baño obeak badira, poesi geiago dutelako da, noski.

ortan etzuaz ondo, ta ezta urre eman ere. Gauzak bere mallan ezartzen ikasi bear degu lenengo; bakoitzari berea eman; argiña ta arotza berezten.

Au guzia bertsolari batek esaten dizu ta ez poeta batek, zure ustez bertsolariak poetarik onenak badira ere. Bertsolaria errian sartuago dagola; euskerarentzat, gaur gaur bezela, onurakorrigo izan ditekela. Au ta olastuko beste milla argumentu erabili ditezke, baña poetarik onenak bertsolariak dirala ezteke esan iñolako moduz. Arrantzalerik onenak mine-roak dirala esaten añakoa da ori.

Gure artikuluak euskal liteartuaren kaltzetan datozela idatzi dezu baitere.

¡Bejondaizula! Zuk atera dituzu babak lapikotik! Beto ugari ta ordu onean, euskal literaturaren onerako izango diran Gabriel Aresti'ren artikulu giartsuak. Gauden ixil da mutu kaltea egiten ari geranok. Emengo bertsolariok puntu legera lotuegi gaudela esatea, euskal literatura-ren kaltegarri, beraz.

¡Sekula olarorik!

(...)

(...)

Bertsoak tajutzen egon ditezke azpitik, baña ez poesi erabiltzen. Bertso askotan oso poesi gutxi egon ditek, ta bertso gutxitan poesi asko ere bai.

(...)

Ondo pentsatzen jarrita, xelebrea da gure arteko auzia. Bi «premio irabazitako poeta bat», bertsolariak bezelako poetarik eztagola esaten, eta iñoiz poeta izan eztan eta izango eztan bertsolari apal bat, euskal poetak beren tokian jarri asmoz.

(...)

Txapela erantziko degu beti errespeturik aundinez aien oroimenetan. ugari bear genituzke «Lizardi», «Orixe», Azkue, Domingo Agirre, Elizanburu ta abarren pareko gizonak. BAKAN eta urri izaten ordea, zorigaitzez. Aldegin zuten gaudik. Aien lanak eman gelditzen zaizkigu. Ta lan aiek, gaurko zenbaitek utsaren urrengotzat dauzkan lan aiek, euskerak arnasik dun arteraño guzian goi mallan egongo diran lanak dira. Bertsolariak goraltzeak eztezake mindu bertsolari bat. Eskerrikasko dio, alde ortatik.

Borondaterik onenez arita, euskal literaturaren kaltetan ari dala entzuteak, orrek eztiograzi geiegi egin. Eizmendi'tar maki.

titiriteroak

PERGAMINOAK

jaurlaritzaren presupostuak eta literatura

JOSU LANDA

Egunkariren batetan irakurriak ditugu Eusko Jaurlaritzak urte honetarako pentsatuak dituen presupostuak, guztiok pozten gaituzten zehaztasun handiez gainera. Hala ere, eta hain garbi emateko erak biziki alaitu bagaitu ere, ezin berdina esan erabilitako erizpideetaz nahiz desglose konkretuaz. Literaturari dagokionez ari gara, jakina.

Aipa ditzagun haseratik zifrak. Liburuei dedikatutako milioiak zazpi dira. Horietatik auskalo zenbat literaturarako. Akasoatzetik besteren batzuek ere egongo dira, ez dakit nongo prebisiozko fondo batetan, bainan gainbegiradaz ez dugu besterik arkitu. Eta hara non zazpi milioi horiek (ez gara orain hasiko eztabaidatzen gutxi alo asko diren) edizioari emandako la-

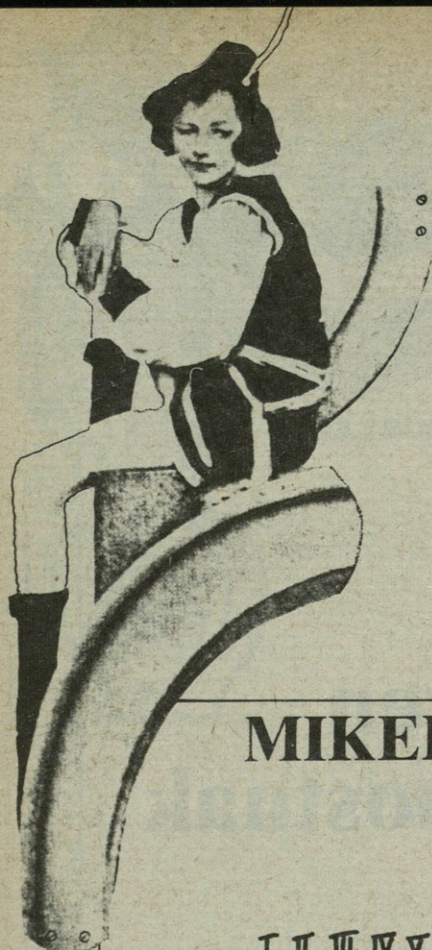
guntza besterik ez den. Eta norbaitek literatura edizioan bakarrik sostenga daitekeela pentsa badezake ere, garbi dago (garbi daukat nik behintzat) publikatutako liburuak primatuz, edo liburu horiek argitaratzen dituzten argitaletxeak subentzionatuz, soil soilik ez dela inondik ere minimoa betetzen literaturaz zerbait egin nahi denean.

Eta noski, garbi izan behar dugu banaketa horren funtsa kontzepzio problema dela, eta horiez dagokiola bakarrik Jaurlaritzari. Alde batetatik ez dakit Kultur Sailean literaturaz dakien norbait egongo ote den. Ezezkotan —hori bait da posibleena— beste alde batetatik kontutan eduki behar dugu Jaurlaritzak kanpotik jaso dituen

eskabideei erantzuna ematea besterik ez duela egin.

Eta noski, idazleek amateurismo antzu batetan diharduten herri honetan, ba dirudi argitaletxeak direla diruaz arduratzen diren bakarrrak. Norbaitek esango du esan argitaletxeak indartzen badira, idazleak hobe ordaindu ahal izango direla. Beharbada, liburu bakoitzagatik bi mila duro gehiago irabazteko ahal izango dute idazleek. Txarrena da dirutza horretaz gero eta zailagoa gertatzen dela bizitzea.

Bainan lasai, hemengo idazleak nahiko txatxuak gara, eta jarraituko gara euskarazko klaseak ematen, gauoro ordu erdi batez idatzi ahal izateko. Hori bai, argitaletxeak sendo, gobernu autonomoa eta guzti.

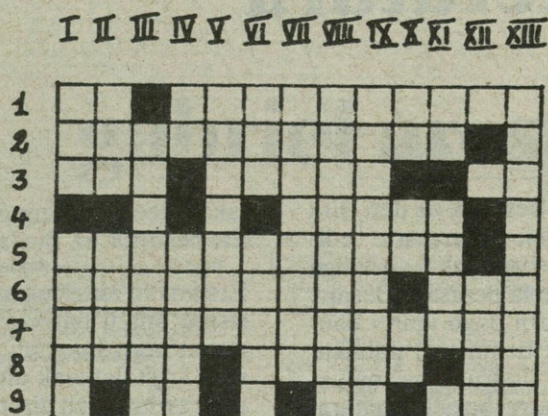

uda honetarako gomendatzen dugu.

Hasera batetan filmeak gomendatzen hasiak baginen ere, gaurko honetarako liburuetara pasa gara. Alde batetik, aldatzeak dakarren freskotasunarengatik, eta bestetik, segidan aurkeztutako liburuak benetan hunkitu gaituztelako, eta sano dagoen edozein burutarako arras gomendagarri gerta daitezkeelako. Besterik gabe, eta luzaroan nekatu nahi ez zaituztegu, ba doakizue gure hit parade interesgarria:

- Stanley Krutwig: Mikelditabarrak.
- Txinardegi: Euskal Gonologia.
- Joan Mari Zakuona: Ilargiaren autoeskolan.
- Josu Landa del Vasto: Haizearen izarak
- Satrustegi: euskaldunen sexu-zelaiak.
- Santa Teresita: Garbeziak
- El Patxi de Euskadi: Detxepareren marxifikazioa
- eta Oh! Euzkadi guztian hoberena: SUSa

MIKELATSen 11 hitz gurutzatuak

1. Eboluzio baten hasia —Horri lotzeko erdi-zorua izan behar bada, ez duk hordia izan behar horretan aritzeko.

2. Dantzari ekin baino lehen, godaleta hustu behar ez duena.

3. Ona bada, kanpoan edan, txarra bada, etxean. —Arimaren bakea ekartzeko, Lurderakoa omen da ardoa baino hobe... —Kontsonante bikoitza.

4. Ardozale bat.

5. Non edateñ den ahalgearen ardoa.

6. Hordientzat, horrelako arriskurik ez! —Hori horrela diote, toki batzutan.

7. Non ito penak.

8. Ko-mando bat osatzeko, behorreakin batera. —Horrela badaukazu, mozkorraldi on bat hartu dukezu! —Sabelean.

9. Kasik —Ipuin baten bi zati. —Ardozale batek.

I. Ardoa eskatzen duen haru bati eman behar omen dena. —Botila on bat badaukazu, ez horrelakorik esan.

II Presio unitate —Nola izango zaren nirekin, noski, txakolina aipatzekotan.

III «Hordigo!» esateko, izan behar dena.

IV Arra pizteko (fonetikoki). —Dupak betetzeko onena.

V Florentziar arkitekto margolari zizelkari musikagilea (1404-1472).

VI Joseperen txikikari... txikitua. —Horrelako bati, ez eman adorik: Ez dute esnea baizik maite!

VII Beraz, isilik egon!

VIII Zoritzarrez.

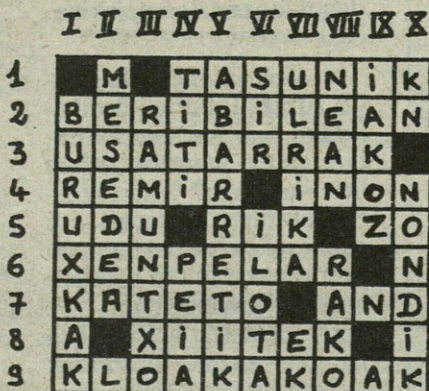
IX Osoki mozkortuz gero, horrelako bat baizik entzunarazten ahalko duk (bi hitz).

X Etna-ren bihotzean. —Bokale bikoitza, euskaraz bakana, aurkitzen dena haatik. —Ardo lur maite baten sinboloa.

XI. Hiatuan. —Baxenafartarren unadura.

XII Palmardoa baizik aurkitzen ez den toki.

XIII Ardi esnea bakarrik edaten ez duten batzu.

10.en soluzioa

TITIRITEROEN KUTXA

Eta zorabiatuko zara
Eta negar egingo duzu
...ta mantapean izkutatuko zara
gauetako logale ezean
...negar geza...
Eta goizetako argi haustean
amaigabeko iluntasunean
erori uste izango duzu
...negar gazi...
Eta zure izate osoa
goragale bortitzetan
inork aurki ez dezan deserrira
egotzi nahiko duzu
...negar mikatz...
Eta ezingo duzu
pauso bat bera ere eman
oinez ibiltzen irakatsi zizunaren izena
hamaika bider madarikatu gabe
...negar garratz...
Eta gor bilakatuko zara;
bizi oso irudituko zaizkizun egunetan
ez duzu sikira
zure hatsaren doinurik
entzuteko kemenik izango
...negar mingots...
Eta hondorik gabeko leizean amiltzean
zurekin eramango dituzu
eutsi izan zaituzten
belar ahul guztiak
...negar min...
Eta indar ezean
etsi nahi izango duzu
ezer salbatu nahian
eta ezingo duzu
...negar minbera...
Eta momentuero nahi izango duzu
geroago, bihar, izan dadin
eta unetik unerako une guztiak
galduko dituzu
...negar ixil...
Eta zorigaiztoz
ni aterako naiz galeran
zure sena
oinazez eta minez
erudituko duzun bidean

BITTOR

bularrak dantzan donostiako hondartzan

1
Udan sartu garela
eguzkia nona(h)i; (bis)
beroak gorputzetik
ez du aldegin na(h)i,
ez du aldegin na(h)i
eguzkia nona(h)i.

2
Beroekin batera
izerdiaz blai-blai, (bis)
lotsagabekeria
neskengan ere bai,
neskengan ere bai
izerdiaz blai-blai.

3
Bertako hodartzetan
makina bat neska (bis)
ia jantzirik gabe
moreno ta freska,
moreno ta freska
makina bat neska.

4
Horregatik nauzue
hain haserretuta (bis)
berguentzak agertzerik
edozeinek du ta,
edozeinek du ta
naiz haserretuta.

5
Trajebañuek duten
prezioarekin (bis)
diru-falta ez ote
ezin dugu jakin,
ezin dugu jakin
prezioarekin.

6
Barandilan begira
hainbeste metete, (bis)
begi distiratiez
tribuna da bete,
tribuna da bete
hainbeste metete.

7
Hainbat agure berde
begiak zabalik (bis)
ezin jasan hainbeste
titiak zintzilik,
titiak zintzilik
begiak zabalik.

8
Etxean baraua ta
kalean goseti, (bis)
begiradek egia
bait diote beti,
bait diote beti
kalean goseti.

9
Neguan berotzeko
dago sutondoa; (bis)
udan hobe da berriz
hondartza ondoa,
hondartza ondoa
bait da sutondoa.

10
Larrua estalirik
trapu txikiz doi-doi, (bis)
hondartzak ematen du
hondarrezko «play-boy»,
hondarrezko «play-boy»
trapu txikiz doi-doi.

11
Hankatartea zaie
batzuei zuzpertz, (bis)
pornografia dute
merkea ta gertu,
merkea ta gertu
batzuei zuzpertz.

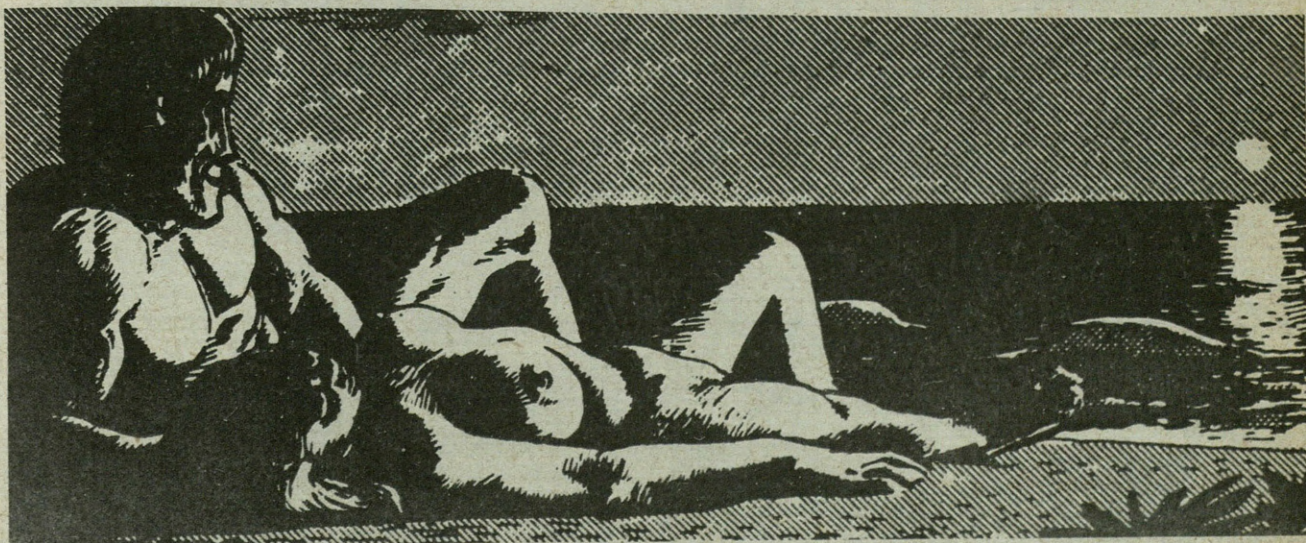
12
Gizasemeak daude
noski horren alde; (bis)
«s» sailkatutako
hondartza debalde,
hondartza debalde
noski horren alde.

13
Begiak gorputzetan
dardoak bezala; (bis)
jakina, ez bait dute
diana makala,
diana makala
dardoak bezala.

14
Urgullen dadukagu
sutan Jesukristo, (bis)
guztiak infernura
bidaltzeko listo,
bidaltzeko listo
sutan Jesukristo.

15
Krisisa garaietan
hau bait da onena,: (bis)
etxe koentzat gorde
ahal duzun dena,
ahal duzun dena
hau bait da onena.

ABALTZISKETAKO
JOSEPA ANTONI

beste behin busturian

Aurtengo apirilean Busturiko giroa zeharo aldatu zen. Hiru herritar detenitu zituzten, bata, alderdi «gorriko» gazte publikoa zen, gainera. Bostpasei mutil gaztek etxetik ihes egin beharra izatea suertatu zen. Hainbat herritarrek, seguritate faltari esker, etxetik kanpo egin zuten zue lo.

Jazoera berri hauek herriko parte haundi bat urduri eta haserre jarri zuten. Eta berehala, haxe bilakatu zen busturiko problema nagusia.

Gizon publikoak ez ziren konturatu, itxura batetan, nola aldatu zen herriko problematika osoa, ez bait zuten jokabiderik aldatu, ez neurririk hartu. Alderdi «gorriko» bi emakume publikoak baino ez ziren konturatu eta hauekin batera herriko jende arrunta.

Dirudienez, alderdi «municipalistak» eta bere gizon publikoak baino hurbilagotik segitzen zituzten herriko problematika eta bere eboluzioa alderdi «gorriak» eta bere «bi emakume publikoek». «Gorrien» listako buru zen langilea - gaixotu zen hura eta gazte publikoaren berririk Busturiko inork ez zekien, detenturik bait zeuden.

Alderdi «gorriak» Udaletxeko batzarre publikoan planteatu zuten problema. Zer jazo zen?

Problema politikoa zela aldarrikatu zuen letradun alkateak eta PNV-ko EBB-ak politikan ez sartzeko mandatua eman ziola. PNV-ko EBB-ak, azpimarratu zuen, eta ez Busturiko Buru Batzarreak, herriko norbaitek esan zuen bezala.

Bazekiela problema politikoa zela, erantzun zion alderdi «gorriak»; baina problema politikoaz gainera, herriko problema ere bazela, busturitarrak zeudelako preso, busturitarrak zeude-

lako ihes eginda eta busturitarrak sentitzen zutelako beraien baitan seguritate falta. Beraz, Busturiko herriarentzat problema izugarria zela.

Horrez gainera, gogorarazi zion EBB-ko inork ez ziola botorik eman Busturiko alkateari eta, inoren alorretan sarturik, sujeritu zion nola permetatzen zuen botorik eman ez dioteneke agintzea; Busturiko buru batzarrea izan balitz, ... tira. Zeren hainbat bider esana bait zuen botoa eman diotenei bakarrik loturik sentitzen zela bera.

Letradun alkateak jakinarazi zuen bera presoei botikak eramateko eta jestio pertsonalak egiteko prest zegoela. Borondate on horregatik eskerrak eman ondoren, jende «gorriak» jakinarazi zion botikak eramateko prest adin guztietako gizonezko eta اندrazkoak erruz zituela; gainera, errekadista lan hori oso ongi egin zekitenak zirela; behar bada, letradun alkateak berak baino hobeki; nahiz eta ez litzatekeen gaizki egongo ihes egindakoei holako mesedeak egiteko prest

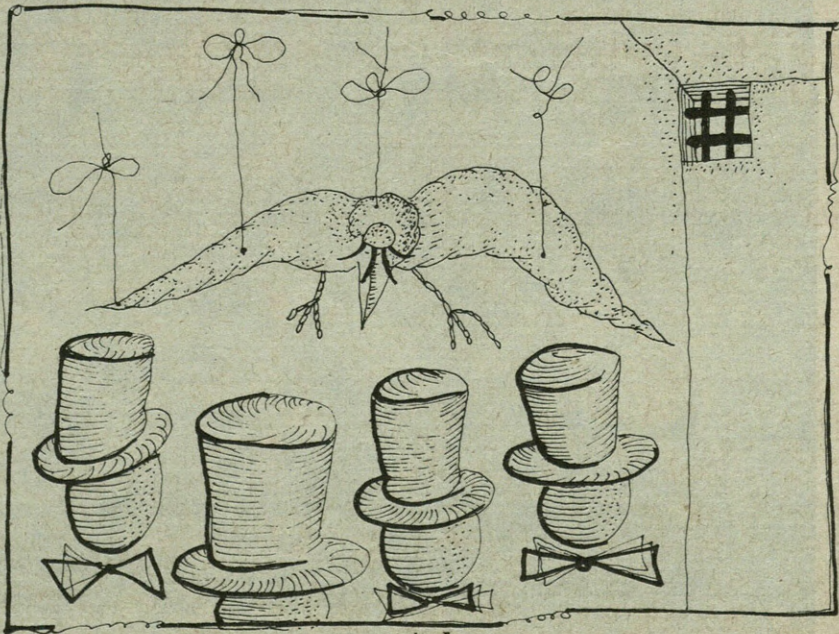
egongo balitz. Baina ez zutela inor behar presoei botikak eramateko. Jestio pertsonalak egiteko ere hainbat lagunez kontatzen zutela. Moeta guztietako jestio pertsonalak egiteko kapazak ziren pertsonak zirela, gainera. Baina, ihes egindakoei edozein mesede moeta egiteko prest balego, ... Eta seguritate faltaz, etxetik kanpo lo eginen zutenentzat lo leku seguruak aurkituko balitu, ...

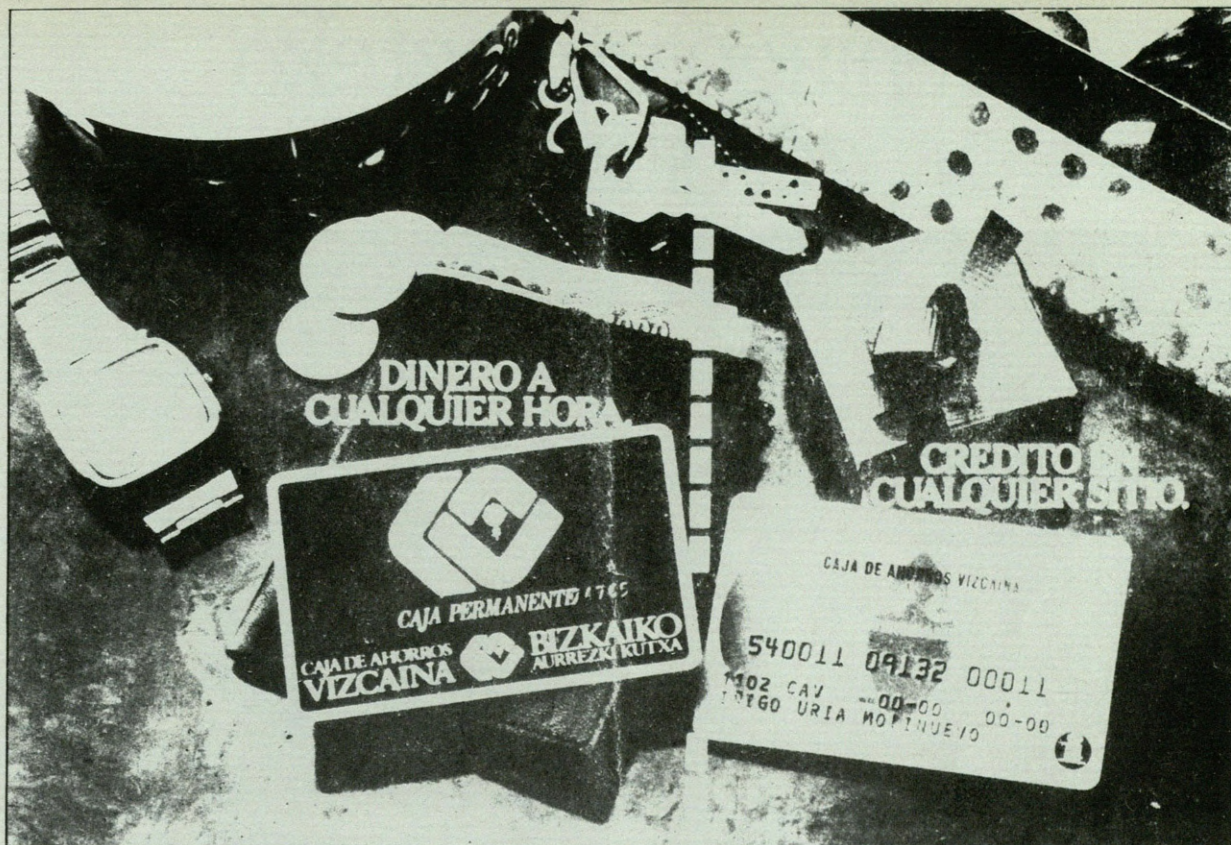
Dena dela, gehien zuten premia agintariena zela, herriko problema hauen aurrean agintari bezala jokatzeko zekiten gizon publikoena.

Hala ere alderdi «municipalistako» alkateak eta beste bost gizon publikoek ez zuten ezer egin herriko problema hura konpontzeko.

Baina ez dago zertan gehiegi arduratu, zeren Euskal Herriko alderdi «municipalistan» jokamolde hau gaixo tipikoa dela dirudi; eta ez atipikoa, legionarien gaixoa den bezala.

JULEN KALZADA

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekoak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik NONAHI, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trepez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzeko badituzu, zuek eta zeure etxeok

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 ptako aseguru hain zu zen. Dena dehalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

**CAJA DE AHORROS
VIZCAINA**

**BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA**

Gehiago irabazteko zerbitzu bat.

Soldaten Abonua

Soldaten Abonu-Zerbitzua honetan datza, alegia zeure soldata Kutxaren bidez kobratzen duzula, honela arriskuak baztertzen dituzularik,

egin behar dituzun kobrantza eta ordainketetan erosotasunik haundiena duzularik, eta ondoko abantaila hauetaz baliatzen zarelarik.

111 Bulego Gipuzkoan

Gure sukurtsaletatik edozeinetan zure gestioak erabaki ahal izateak dakarkizun erosotasuna.

Probintziako Kutxazain Automatikoaren sarrerik hedatuena

Egunez nahiz gauez, sarrerak egin, fondoak atera, taloi-liburuskak eskatu, kontu-laburpena eskatu etab. egiteko.

Zure eragiketaren orduko informazioa

Bizkortasuna eta segurtasuna

Sarrera eta Ordainketen helbideratzea

Soldaten Abonu-kontuan helbidera ditzakezu zeure kobrantza guztiak, (hartzekoak, transferentzia bidezko sarrerak, INSS

eta INSALUDen laguntzak, adibidez pentsioak, istripuak, desenplegua, etab) halaber, erosotasun guztiz egin ditzakezu zeure ordainketa guztiak, (argi, ur, telefono, gas, ikastetxe, sozietate, kontribuzio, zerga, etabaren ordain-agiriak).

Kreditu Automatikoa

Zeure soldata Kutxaren bidez kobratzeagatik, horregatik bakarrik KREDITU AUTOMATIKO bat berehala eta Kutxaren beste kreditu edozein lor ditzakezu.

6.000 Txartela

6.000 Txartelaren bidez Aurrezki Kutxa Konfederatueta 8.000 bulegotan dirua atera eta zeure erosketak 300.000 establezimendu baino gehiagotan ordaintzeko modua daukazu.

6.000 Autoa

6.000 Autoa taloien bidez, zeure ibilgailuarentzat erregaia eta beste zerbitzuak lor ditzakezu.

Kultur eta Gizarte-Ekintzak

Instituto onkologikoa, Buru-elbarrientzako ASPACEko diagnostiko eta ikerketa-zerbitzua, Literatur Sariketak sail berezitan euskaraz eta gaztelaniaz, Pintura eta eskultura-lehiaketak, hitzaldien, emankizunen ikastaroak, etab.

Eta zure seme-alabentzat, Gaztetxoaren Elkarte, Goienetxe eta Ribavellosa-ko Haur-udalekuak, Gazteen Elkarte, ikasketa-beka eta heziketa profesional edo unibertsitate-mailako ikasketak egiten diren "Don Bosco" Hiri Laborala, Nazaret Zentru Kulturala, E.U.T.G. etab. dauzkagu.

**SOLDATEN
ABONU
ZERBITZUA**

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA